

Літературно-культурний журнал українських письменників Румунії

Наше слово

Місячник Союзу українців Румунії. XXX рік видання. № 315, вересень, 2020

Коли приходить осінь,
В'ячеслав Корецький

*І чужому навчайтесь,
Щі свого не цурайтесь...*

М. Шевченко

Наш голос

NAȘ HOLOS
ISSN 1220-6296

Головний редактор – Ірина Мойсей
Редактори: Іван Ребошапка
Михайло Трайста

Редколегія:

Іван Арделян, Корнелій Ірод,
Іван Кідещук, Іван Ковач,
Микола Корнищан, Микола Корсюк,
Михайло Михайлюк, Віргілій Ріцько

Адреса редакції:

Раду Попеску, 15, Сектор 1, Бухарест;
Телефони: 021/222.07.29; 021/222.07.37
Телефони\Факси: 021/222.07.37; 021/222.07.55;
E-mail: redactia.nasholos@gmail.com

Друкарня «RCR Print»,
Бухарест, Румунія
Redactia:

**Str. Radu Popescu, Nr. 15, Sector 1,
București România**

Застереження:

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

Читайте в номері:

- ❖ *«На арфі господній...»: біблійний інтертекст у поезії Дмитра Загула*
- ❖ *Дума поеми «Сліпий»/«Невольник» – образ екзистенційної драми України та самого Шевченка (III)*
- ❖ *Особистість людини, педагога, письменника*
- ❖ *Українська романістика Румунії: Трилогія Корнелія Ірода «Свято»*
- ❖ *Володимир Антофійчук «Буковинські образки» – вираз художньої єдності українців*
- ❖ *Україніка Бухарестського університету – одна із складових румунської філології (LX)*
- ❖ *«Все у світі – від Бога...» (Інтерв'ю)*
- ❖ *Денник з маяка (Поезія)*
- ❖ *В понеділок після Фоминої неділі (Уривок з міні-роману)*
- ❖ *Свято. IV Ворог мого ворога (Уривок з роману)*
- ❖ *Епопея задунайських козаків (Уривок з драми)*
- ❖ *Довічне небуття (Новела)*
- ❖ *Із сучасної румунської прози: Дан Клаудіу Тенесеску «Шлях мавок» (Уривок з роману)*
- ❖ *Християнські читання «Гірчичне зерно» (Оповіді про основи християнського віровчення)*

Дорогі учні, вчителі та батьки!

Початок навчального року є приводом для великої радості, хвилювань та надій. Хоча цей навчальний рік є особливим, з численними побоюваннями та особливими викликами для всіх, ми впевнені, що спільними зусиллями зуміємо подолати всі труднощі та здобудемо особливі результати й цінний досвід.

Бажаємо учням успішного навчального року з якомога кращими результатами, натхнення, нових досягнень у навчанні та цікавих відкриттів. Ми дякуємо вчителям за їх невтомну працю, за відданість, з якою вони передають знання школярам і прищеплюють їм моральні цінності, незалежно від труднощів, які переживає Румунія.

Закликаємо всіх дотримуватись протиепідемічних правил для забезпечення здорових та безпечних умов навчання. Нехай новий навчальний рік принесе лише радість, задоволення та успіхи усім: педагогам, дітям та батькам.

Союз українців Румунії надалі підтримуватиме освіту українською мовою шляхом проведення різних тематичних конкурсів для дітей та молоді, зустрічей українських вчителів Румунії, долучаючись до організації та проведення олімпіади з української мови та літератури, а також впроваджуючи проекти щодо модернізації та оснащення дитячих садків і шкіл засобами навчання, надання українським учням стипендій, шкільного приладдя та електронних пристроїв для навчання, проведення учнівських спортивних змагань і таборів для дітей у Румунії та за кордоном.

Бажаємо успіху!

Провід СУР

Вітаємо з нагородами!

Президент України Володимир Зеленський з нагоди 29 років з дня проголошення Незалежності України нагородив Національним орденом «За заслуги» III ступеня голову Союзу українців Румунії, депутата української меншини Парламенту Румунії Миколу-Мирослава Петрецького. В Указі Президента від 22 серпня 2020 року зазначається, що орден

вручається «за вагомий особистий внесок у зміцнення міжнародного авторитету України, розвиток міждержавного співробітництва, плідну громадську діяльність».

Високу нагороду голові СУР Миколі-Мирославу Петрецькому вручив 7 вересня 2020 року міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба, який перебував із робочим візитом у Румунії, під час зустрічі з представниками української громади в Посольстві України в Румунії. У свою чергу голова Микола-Мирослав Петрецький представив діяльність Союзу українців Румунії, підкресливши роль СУР у збереженні та розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності української громади, наголосивши на значній підтримці, яку румунська держава надає громадянам Румунії, що належать до національних меншин, в тому числі етнічним українцям, для збереження та утвердженні своєї ідентичності.

**Щиро вітаємо, пане голово
Миколо-Мирославе Петрецький!**

Письменник, літературний критик, журналіст, перший головний редактор журналу «Наш голос» і багатолітній головний редактор часопису «Український вісник» Михайло Михайлюк 14 вересня 2020 року був удостоєний найвищої нагороди Національної спілки письменників України – медалі «Почесна відзнака».

Щиро вітаємо, пане Михайле Михайлюк!

Бажаємо Вам міцного здоров'я, невичерпної творчої енергії та нових щедрих ужинок на ниві українського письменства та журналістики!

Подяка

Щиро дякую редакції «Нашого голосу» за теплі вітання з нагоди нагородження «Почесною відзнакою», якої удостоїла мене Національна спілка письменників України на честь мого 75-річчя за письменницькі заслуги як члена Чернівецької філії НСПУ, де появилася важлива частина моїх власних творів та тих, що вийшли у співпраці з моїми добрими друзями Кузьмою Смалем, Андрієм Плішкою та Василем Довгим, нині, на жаль, покійними.

Також щиросердечно дякую вельмишановним панам Михайлові Сидоржевському – голові НСПУ, що не забуває зустрічі з друзями Румунії, Василеві Джуранові, голові Чернівецької філії НСПУ, та професорові д-ру Володимирові Антофійчуку, завкафедри української літератури ЧНУ й автору нагородного тексту, поданого в журналі «Наш голос» (№ 314).

Хай Бог вам допомагає!

З повагою – Іван Кідещук

Володимир АНТОФІЙЧУК, Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича

«НА АРФІ ГОСПОДНІЙ...»: БІБЛІЙНИЙ ІНТЕРТЕКСТ У ПОЕЗІЇ ДМИТРА ЗАГУЛА

(Продовження з № 314)

На перший погляд може видатися, що поема Дмитра Загула «Над Йорданом» – це лише віршована ілюстрація до євангельських подій. Але насправді це не так. Насамперед звернімо увагу на те, що твір молодого автора демонструє той процес трансформації євангельських текстів, який в українській літературі з останніх десятиріч XIX ст. набирає тріумфальної ходи.

Поема «Над Йорданом» прикметна якісно новими сюжетними знахідками та інтерпретаціями євангельської першооснови. Композиційно вона складається з шести розділів, писаних восьмирядковими строфами, і текстуально становить дописування загальновідомого новозаповітного сюжету. Відкривається і завершується твір розділами-пейзажами, що виконують своєрідну функцію символів образу Ісуса Христа. У першому випадку – це опис вранішнього сонця, яке будить «люд з мертвого сну», «сих пригноблених рабів». Схід сонця символізує давноочікуване явлення Месії, «Сина Божого», нового «Слова Божого». За характеристикою Загulloвого Предтечі, Ісус має змінити суспільство не лише за Законом Божим, як про це сповіщає Новий Заповіт, а й за законами соціально-політичними:

Ось той, про кого вам глаголю,
Що на землі збудує рай,
Що дасть вам лучшу, кращу долю,
З недолі виведе сей край!
Він – Божий Син, він – Слово Боже!
Спаситель темної юрби,
Що світ неправди переможе
Законом братньої любови¹⁰.

Ця ж характеристика доповнюється монологом Бога-Отця, зверненого до Ісуса Христа:

Іди в народ і дай йому
Життя, і світло, і любов!

Гони неправду і облуду... <...>
Іди в народ, новий пророче!
Творець природи – твій покров!
Промий незрячим темні очі,
В серцях лихих посій любов!¹¹

У вірші Дмитра Загула «Ти знов стоїш переді мною...», написаному в той же час, що й поема «Над Йорданом», Ісус – «пророк правди і любові», «миру-супокою» і «раю на грішній землі» – протиставляється темній і підлій юрбі, яка не змогла зрозуміти вчення Месії і повела його на хрест. Пояснюючи причини такого підступного і ганебного вчинку, поет, звертаючись до Ісуса, в розпачі й безнадії зауважує:

Бо жоден з них любить не вміє!
На них ненависти вінець...
Ти жив і мучився даремно!
Не сходить істини зерно!
Тут знов холодно, глухо, темно
Й тебе забуто вже давно!¹²

Як у творі, випсаному за законами романтичної естетики, в поемі Дмитра Загула «світ неправди», в якому страждає «нешасний народ», протиставляється іншим реаліям – «правдивому раю», який для «темної юрби» власною самопожертвою повинен здобути посланець Божий. Логічно, що поема «Над Йорданом» завершується розділом-пейзажем, в якому згасання дня, захід сонця і настання ночі асоціюється з образом Ісуса. Месія задля звершення «своєї цілі» усвідомлено й рішуче іде «на хрест, ганебний скін».

Неважко помітити, що проголошена поемою «Над Йорданом» ідея земного раю – соціально справедливого світу і блаженства людської спільноти, – постає також у багатьох ранніх поезіях Дмитра Загула і в такий спосіб увиразнює світоглядні орієнтири молодого поета.

(Продовження на 6 с.)

¹⁰ 3-л. [Дмитро Загул]. Над Йорданом (Уривок з I пісні «Назорєя») // Нова Буковина. – 1913. – Ч. 2. – 19 січ. – С. 2.

¹¹ Там само, с. 2 – 3.

¹² 3-л. [Дмитро Загул]. «Ти знов стоїш переді мною...» // Нова Буковина. – 1912. – Ч. 111. – 3 листоп. – С. 1.

«НА АРФІ ГОСПОДНІЙ...»: БІБЛІЙНИЙ ІНТЕРТЕКСТ У ПОЕЗІЇ ДМИТРА ЗАГУЛА

(Продовження з 5 с.)

Так, ліричний герой, сповнений надлюдських сил, енергії та завзяття, проголошує в одному з віршів, оповитих романтикою боротьби і прагнення тотальних змін у суспільстві:

В моїй груді дужа сила
В'ється, б'ється, пресь надвір.
Вже ростуть легенькі крила,
Щоб летіти на простір.
Я окроплю їх россою,
Змию з себе бруд і пил
І полину ген до бою!
Є відвага, доста сил!
Не страшні мені кайдани,
Не ляка лиха судьба!
Йду боротись з ворогами!
В мене втіха – боротьба.
Я добуду волі-долі,
Знайду щастя, знайду рай,
Втихнуть плач і людські болі,
Усміхнуться серця кволі,
Усміхнеться рідний край!¹³

Поема Дмитра Загула «Над Йорданом», побудована на основі євангельського сюжетно-образного матеріалу, у своєрідній художній інтерпретації актуалізує ті думки і прагнення, які непокоїли як самого поета, так і суспільство в цілому. Їх треба сприймати в контексті епохальних політичних віянь, глобальних світоглядних переорієнтацій і надактивних естетичних шукань поета.

Наприкінці липня 1914 р. розпочалася Перша світова війна. Швидко вона охопила і західноукраїнські землі. У лютому 1915 р. російські окупанти увійшли до Чернівців, де пробули недовго. При відступі вони вивозили вглиб Росії заручників – патріотично налаштованих українців. До їх числа потрапив і Дмитро Загул. У березні 1915 р. йому вдалося перебратися до Києва. Тут він досить швидко стає помітною фігурою літературного життя. Спочатку видає збірки

«З зелених гір» (1918), а відтак – «На грані» (1919), «Мара» (1919). Разом з Павлом Тичиною, Яковом Савченком, Климом Поліщуком, Володимиром Кобилянським, Михайлом Семенком, Марком Терещенком, Лесем Курбасом він увиходить до літературної групи українських символістів **«Біла студія»** (1918), яка видала єдиний свій «Літературно-критичний альманах» (1918). Уже через рік «Біла студія» перетворилася на товариство **«Музагет»**, залучивши під свої мистецькі знамена свіжі літературні сили: Миколу Терещенка, Володимира Ярошенка, Михайла Івченка, Гната Михайличенка, Юрія Меженка та інших письменників, чиї імена зафіксовані на сторінках альманаху з такою ж назвою «Музагет» (1919) у вишуканому оформленні Михайла Жука.

На сторінках обох альманахів Дмитро Загул виступив і як поет, і як теоретик. Привертає увагу його стаття **«Шукання»**, опублікована на сторінках «Літературно-критичного альманаху», яка окреслила як особисту позицію самого автора, так і позицію

Зустріч харківських і київських митців. Київ, 1923 р. З ліва на право, перший ряд: Максим Рильський, Юрій Меженко, Микола Хвильовий, Майк Йогансен, Григорій Михайлов, Михайло Вериківський. Другий ряд: Наталя Романович, Михайло Могиланський, Василь Еллан-Блакитний, Сергій Пилипенко, Павло Тичина, Павло Филипович. У третьому ряду стоять: Дмитро Загул, Микола Зеров, Михайло Драй-Хмара, Григорій Косинка, Володимир Сосюра, Тодось Осьмачка, Володимир Коряк, Михайло Івченко

¹³ З-л. [Дмитро Загул]. «В моїй груді дужа сила...» // Нова Буковина. – 1912. – Ч. 112. – 6 листоп. – С. 3.

тодішнього молодого покоління поетів. «Як кожний мистець взагалі, так і кожний поет зокрема мусить бути творцем краси, бо інакше не буде поетом», – проголошував Дмитро Загул і закликав до пошуків як визначальної якості справжнього мистецтва, бо «мистець мусить творити красу», «лірик мусить вибирати таку форму, такі слова й образи, які б <...> найкраще відбивали настрої душі».

Найвідповіднішим засобом для розв'язання цього завдання Дмитро Загул вважав символи, бо, на його думку, «в мові бракує таких слів, які б найдокладніше характеризували чи дефілювали глибоко-інтимні почування людини»¹⁴. Адже «психологічне вражіння всякої символіки полягає в її діланню на почування і фантазію; порушує їх злегенька, чим викликає вражіння безмежности відносин, і це власне й є особливою принадою символіки»¹⁵. При цьому Дмитро Загул застерігає від надмірного використання одного і того ж символу, бо «ясний, зрозумілий символ стає старим»; він «перестає вражати і не може вже бути символом». Тому поет повинен перебувати в постійних художніх пошуках. Він «мусить комбінувати, бо має тільки один засіб – мову. Кожда нова комбінація має краще і вірніше відбити в собі певну рисочку душі, певний її хвилюєвий настрій. Сума тих рис і настроїв дасть нам приблизний образ душі взагалі і зокрема душі поета, як такого – душі індивіда»¹⁶. Звідси й випливає основне значення символізму як наряду – він «вводить нові настрої і відповідно їм нові символи», а значить, – постійно оновлює поетичне мистецтво і надає йому відповідної краси і привабливості.

У Києві Дмитро Загул зустрівся із поетом-буковинцем Володимиром Кобилянським, завдяки якому познайомився з російською символістською поезією, зокрема з творчістю Костянтина Бальмонта. Головно під враженнями від неї він із поезій різних періодів скомпонував свою другу збірку **«3 зелених гір»** (1918), в якій спостерігається прагнення автора переосмислити традицію романтизму і віднайти себе в пошуках нових принципів художнього освоєння дійсності.

У цілому збірку «3 зелених гір» критика сприйняла дещо прискіпливо, більше вишукуючи в ній

недоліки. Ця книжка, за висновком Володимира Кобилянського, «пройшла досить непомітно серед з'явищ літературного світу завдяки своїй блідості щодо змісту, старої форми щодо архітектоніки вірша та солодкуватості тем, – не дивлячись на всю мелодійність та чудову техніку поскладаних ним співанок»¹⁷.

Різкіше збірку оцінив Олександр Білецький, не сприйнявши її «вище за середній сіренький рівень українського модернізму»: «Загул в дуже незначній мірі виявляє себе як символіст. Символізм, яко поезія відтінків, натяків, що шукає суто емоціонального впливу на читачів, що намагається стерти межі між поезією і музикою, не даючи певних слів-назв речам, а закорінюючи лише «ідею» про них, символізм Верленів і Мелларме, символізм Тичини доби «Сонячних кларнетів» був ще чужий Загулові, насиченому вражіннями від німецької романтики, що по-своєму переспівував любовну лірику Гайне й перекладав українськими віршами біблійну мудрість Еклезіяста та жагучі строфи «Пісні пісень», і не завжди глибоку «співучість» Бальмонтову. Далекий ще тут Загул і від символізму»¹⁸. Мабуть, неможливо було чекати більшої похвали від критика, який напоумляв поета писати революційно-більшовицькі вірші.

Прихильніше до збірки «3 зелених гір» поставився Микола Зеров. За його словами, вона «не носить печативразної індивідуальності і не дає змоги скласти певну думку про талант його автора. Але одного в усякому разі не можна одмовити поетові – це дару легкого музичного вірша; на його мелодійних рядках мимоволі одпочиває вухо після важкої, незграбної версифікації деяких інших поетів українських»¹⁹.

Найвище (як «найкращу частину»²⁰ книжки) авторитетний критик оцінив поезії із циклу **«На біблійні теми»**, саме циклу, а не окремих перекладів зі Святого Письма, як це кваліфікують деякі дослідники. Але високої похвали Миколи Зерова удостоїлися тільки поезії, створені на основі Пісні пісень та Еклезіяста. А були тут ще й майстерні за змістом і формою трансформації з книг пророків Єремії та Осії, про які навіть не згадано. Чому? Про це трохи згодом.

(Далі буде)

¹⁴ Майдан І. [Дмитро Загул]. Шукання // Літературно-критичний альманах. – К.: Грунт, 1918. – С. 23.

¹⁵ Там само.

¹⁶ Там само.

¹⁷ Штутнер У. [Володимир Кобилянський] Дмитро Загул. «На грані» // Музагет: Місячник літератури і мистецтва. – 1919. – Ч. 1 – 3. – Січень-Лютий-Березень. – С. 135.

¹⁸ Білецький О. Дмитро Загул // Загул Д. Мотиви: Поезії збірка IV (1923 – 1926). – К.: ДВУ, 1927. – С. 13.

¹⁹ Зеров М. Дмитро Загул. 3 зелених гір // Микола Зеров. Українське письменство / Упор. Микола Сулима. – К.: Основи, 2003. – С. 210.

²⁰ Там само, с. 212.

Іван КІДЕЩУК

ДУМА ПОЕМИ «СЛІПІЙ»/«НЕВОЛЬНИК» – ОБРАЗ ЕКЗИСТЕЦІЙНОЇ ДРАМИ УКРАЇНИ ТА САМОГО ШЕВЧЕНКА (ІІІ)

(Продовження з № 314)

Кобзарі були народними героями, що оспівували своїх козацьких побратимів, що гинули чи залишались скаліченими у запеклих боях або в тяжкій неволі, що боролись проти татар, поляків та москалів, які пригнічували український мирний народ цілими століттями, як довідуємося з визвольних дум та пісень, що свідчать про трагедію великої української сім'ї, звідки вороги-бурсурмани набирали живого товару, щоб продавати невольників світом. Це було і в турецькій фортеці Азова, у Криму, звідки троє братів, українських козаків, тікають з неволі, повертаючись пішки на Україну. Цю давню-давні думу «Втеча трьох братів з Азова» дуже любив Шевченко (див. Вікіпедія «Дума про трьох братів з Азова»). У ній засуджується зрадлива поведінка старших братів, що покидають меншого, добиваючись додому з думкою поділити між собою братову спадщину. Але середущий брат не може приховати гріха і відкриває правду батькам, які проганяють старшого сина, а громада засуджує його до страти, середущому ж за каяття дарується життя. Глибоковіруючі наші предки виховували у своїх синах такі риси, як честь, гідність і мужність.

Поема «Сліпий» / «Невольник» Шевченка та її герой Степан служать явним доказом того, що в народі завжди існували праведні християни, які жили в любові до Бога та свого ближнього, і теж з любові до рідної землі та свого народу були готові віддати навіть власне життя. Поет простежує кожний порух серця й душі своїх героїв – старого козака, що був молодим і щасливим за Гетьманщини, що виховував Ярини та Степана у грі бандури та праці, а неділями та святами у гульбах, щоб на старість боялись самоти, коли від Степана чутки немає, а донька в черниці збирається. Колишня радість і гармонія в сім'ї змінюється напруженістю, бо все залежить від волі Божої у християнській родині. Батько плаче і благає дочку не покидати його хоч до Петра літнього, щоб хату в зелені та квіти прибрати, а на Святу Неділеньку чують за ворітьми кобзаря, як співає про похід на турків, про козацьке нещастя на морі, після якого лише три чайки врятувались «Отамана курінного,/ Сироти Степана молодого,/ А в турецьку землю Агарянську/ Без весел і корми прибило», де яничари забирають

його «в цариградську башту» в пекельну неволю. Там козаки в тяжких кайданах «І світа Божого не бачать, не знають,/ Під землею камінь ламають,/ Без сповіді святої умирають,/ Пропадають». Молодий кобзар розповідає про втечу Степана, про те, як його турки спіймали, «До стовпа в'язали,/ Очі виймали,/ Гарячим залізом випікали,/ В кайдани забили,/ В тюрму посадили/ І замурували». Такої жакливого долі зазнали багато козаків, які вирушали бурхливим морем на турків, щоб своїх братів-мучеників визволяти, щоб вони не умирали замуrowаними без сповіді, а як сини Гетьманщини, православними героями, яких народ прославляв думами, як оце молодий сліпий кобзар оспівує нещасну долю сироти-невольника Степана, якого, слухаючи з-за тину, впізнає Ярина: «Степаночку! Степаночку! –/ Ридала, кричала. –/ Степаночку, моє серце,/ Де ти забарився?/ Тату! тату! Це Степан наш!/ Ідіть подивіться». Ось такою гіркою була радість і біль українського народу в часи козаччини! Обнімаються і плачуть, беруть каліку в хату, доглядають з великою любов'ю: «І вітає Яриночка,/ Мов рідного брата,/ І голову йому змила,/ І ноги умила,/ І в сорочці тонкій, білій/ За стіл посадила». Степан свідомий свого каліцтва, не хоче бути тягарем для сім'ї, ні для Ярини, бо сам вважає себе «загиблим» і краще піде в Запоріжжя до братів доживати. Старий козак з Яриною кажуть, що гріх їх покидати, а коли не хоче одружуватись, то хай їй братом, а її батькові сином. Степан погодився і розказує, як звільнили його турки з неволі, як, повертаючись в Україну, «на тихому Дунаю» зустріли побратимів-козаків, які розповіли, що москалі зруйнували Січ, обікрали церкви і віддали «степи Запорозькі» «бахурям і байстрюкам», а Катерина II «Люд закрєпостила», а козаки заснували Задунайську Січ. Сама ж цариця зі своїм «Нечосом» (фаворитом Потьомкіним) по Дніпрі «у золотій/ Галері гуляла,/ На пожар той поглядала,/ Нишком усміхалась», іронізує Шевченко, говорячи про губительку України, що «Межигорського Спаса» запалила і раділа «Як Кирило з старшинами/ Пудром осипались/ І в цариці, мов собаки,/ Патинки лизали» – так Шевченко устами свого героя засуджує останнього гетьмана Кирила Розумовського, що запродав москалям Лівобережну Україну і козаків, які з ініціативи Головатого (Антоня)

збираються у молдавській Слободзеї, щоби йти на Кубань. Розчарований своїм каліцтвом і неміччю Степан нібито радіє – іронія нещасної долі! – що осліп і не знає, що буде: «Отак, тату! Я щасливий, що очей не маю,/ Що нічого того в світі/ І не бачу, і не знаю./ Ляхи були – усе взяли,/ Кров повипивали!/ А москалі і світ Божий/ В путо закували!». Народний герой, боголюбець, надіється на Бога і розмовляє з батьком «До півночі» про козацьку славу, Чалого Саву і Богдана «недомудра» (натяк на Переяславську раду 1654 року, коли Хмельницький ошукався, об'єднуючи Україну з Росією!), славних гайдамаків Гонтю і Максима. Ярина побереться таки зі Степаном: «На всеїдні у неділю/ Вона спарувалась/ З сліпим своїм. Такеє-то/ Скоїлось на світі./ Мої любі дівчаточка,/ Рожевії квіти,/ Такеє-то. Одружились/ Мої молодії». А через два роки станеться ще більша втіха: «...З дружиною/ Ярина гуляє/ По садочку. Старий батько/ Сидить коло хати/ Та вчить внука-пуганчика/ Чолом оддавати».

Отаким щасливим кінець має поема Тараса Шевченка, у якій сплітаються три долі, як у веселій та одночасно драматичній і трагічній казці про старого козака, що боровся у славі часи Гетьманщини, про круглого сироту Степана, якого козак зростив як свого сина, та доньки козака Ярини, яка теж зросла без матері. Доля присудила старому козакові виростити з ласки Божої цих дітей, а Степан, хлопець сором'язливий і добрий, вважав Ярину сестрою, бо й не знав, що славний, веселий козак не є його рідним батьком. Але одної неділі, перед обідом, старий батько вирішує відкрити дітям правду, вважаючи їх достатньо зрілими для цього. Спочатку він розвеселяє молодих, заохочуючи їх до танцю: «А ідіть лишень сюди; та ідіть обоє!/ А нуте, діти отакої! – / І вдарив по струнах./ Старий грає, а Ярина з Степаном танцює!/ Старий грає, промовляє,/ Ногами тупцює:/ – Якби мені лиха та лиха,/ Якби мені свекрівонька тиха,/ Як би мені чоловік молодий,/ Та другої не любив, не любив./ Ой гоп, чики-чики!/ Та червоні черевики,/ Та троїсті музики, – / Од віку до віку/ Я любила б чоловіка». «Ой гоп, заходивсь,/ Зробив хату, оженивсь/ І піч затопив,/ І вечерять наварив». «Ану діти, отак діти! – / І старий піднявся./ Як ударить, як ушкварить – / Аж у боки взявся. – Чи так, чи не так,/ Уродив пастернак,/ А петрушку/ криши в юшку – / Буде смак, буде смак./ Ой так, таки так,/ Оженився козак,/ Кинув хату/ І кімнату/ Та й потяг у байрак». Отак козацький танець з народними піснями-приказками набирає підготовчих до життя валентностей не лише господарювати та ставитися з повагою одне до одного, доробитись до хати й майна, а при потребі послужити й батьківщині, мати волю й мужність піти «у байрак», у Січ. Щоб Ярина не чула розмови, батько посилає її готувати полуденок, а сам зізнається Степанові, що він йому не рідний і

що Ярина йому не сестра, і настав час думати про майбутнє, бо, коли вони любляться, то зможуть побратися, тільки треба ще навчитися від людей, як хліб готується – працювати, заробляти на життя, або найкраще податися до козаків, де можна отримати унікальний урок: «навчишся лихом торгувати» і «наїшся всіх хлібів», як і «я їх їв», та «наберешся» козацьких звичаїв, «молитися будеш» і «світа побачиш». «Помолимося Богу/ Та сивого осідлаєм – / І гайда в дорогу!» – закінчив розмову старий козак.

Стиль Шевченка народний, прямий, переконливий, але й романтичний, бо старий козак – безіменний герой, що пережив всякі життєві та бойові перепони, він рішучий, не вагається перед нічим. Слухняний Степан годує, напуває коня, сідає і признається Ярині, що він не брат їй, обіцяє повернутися через рік і подати рушники. Батько з донькою благословляють його, тільки розлука триває не рік, а п'ять літ, які драматично змінюють життя героїв. Старий козак та його донька Ярина турбуються, моляться, аж поки стається чудо – Степан повертається сліпим кобзарем. Доля-недоля сліпого невольника Степана витає нещастям над цілою сім'єю, але любов до Бога і ближнього свого рятує всіх.

На перший погляд, образ Ярини у поемі виглядає другоплановим, але насправді він вирішальний. У творчості Шевченка жіночі постаті завжди особливо глибокі, у них сконцентровані вірність, смиренність і непорочність. Ярина – єдина дочка свого батька – добра господиня, чемна, надійна і працююча. Після повернення з неволі сліпим, Степан буде любити Ярину ще більше, бо він уважав себе загнаним, а вона своїм коханням і турботою повернула його до життя, поборолла дівочу драму, незважаючи на те, що скажуть люди. Шевченко теж переживав, як сприймуть люди його думу: «Ледве-ледве опівночі/ Серцем прозираю/ І немощну мою думу/ За світ посилаю – / Зцілющої й живущої/ Води пошукати/ ... / І покропить в хаті,/ І засвітить огонь чистий...» – вогонь любові до людей, вогонь нашого існування, спокою та щастливості.

Отож родинно-побутова дума поета пішла у світ разом з його «Кобзарем» вже більше ніж півтора століття тому. Описані в ній події відбувались на тлі найбільш болючого періоду історії України, періоду падіння Гетьманщини та закріпачення українського народу царською Росією, знищення славного козацтва Катериною II – ці події були національним болем молодого Шевченка, вони спричинили невиліковні драми у кожній сім'ї, кожній людині – вільний, великий і мудрий народ України був уярмлений. І драми зазнав, на жаль, і сам Шевченко, який був десятирічним невольником і мучеником, розп'ятим за слово правди волі й братолюб'я.

Володимир АНТОФІЙЧУК

ОСОБИСТІСТЬ ЛЮДИНИ, ПЕДАГОГА, ПИСЬМЕННИКА

ДО 75-РІЧЧЯ ІВАНА КІДЕЩУКА

(Продовження з № 314)

Естетичні принципи письменника Івана Кідещука ґрунтуються на спадщині просвітництва і християнського гуманізму. Як засвідчує книжка прози, літературної критики і публіцистики «Клич висот» (Чернівці, 2011), його літературні смаки багато в чому вироблялися під впливом творчості українських класиків: Івана Котляревського, Григорія Квітки-Основ'яненка, Миколи Гоголя, Тараса Шевченка, Івана Франка, Михайла Коцюбинського, Василя Стефаника, Лесі Українки, Павла Тичини, Володимира Сосюри, Остапа Вишні та ін. Письменник вірить у добрі начала людини, у відродження її кращих якостей, даних їй від народження, але спотворених залежними чи незалежними від неї обставинами.

Так, наприклад, стається із Петром Найдюю із новели «Повернення», який усвідомлює хибність своєї поведінки тільки після нещасного випадку, який стався через його неробство й пияцтво. Після автопригоди, в яку він потрапив пізнього вечора, повертаючись напідпитку додому, Петро зрозумів, що найбільша цінність у його житті – це сім'я, а не випадкові співрозмовники в ресторанних посиденьках.

Тому він щиро кається у сподіяному, а любляча дружина сприймає це як прозріння чоловіка і його переконане навернення до загальноприйнятих морально-етичних цінностей, домашнього затишку і злагоди. Відповідно до жанру новели автор майстерно будує сюжет, створюючи ефект несподіванки, напруги і співпереживання читача за долю персонажів. Унаслідок цього фінал твору виглядає не як випадковий «happy end», а як психологічно і логічно вмотивована поведінка людини, яка внаслідок, на перший погляд, несподіваних, а насправді закономірних ситуацій, спричинених ззовні, робить правильний життєвий вибір.

У прозі Івана Кідещука чимало автобіографічного, такого, що постало на основі різних фактів із його особистого життя і реалій посткомуністичної

дійсності, яка принесла суспільно-політичні перетворення, а з ними різкі й нерідко драматичні повороти в долях людей («Любов чи підозра?»). Письменник на власному досвіді переконувався, що нові умови «висвітлили» справжнє ество людської природи, оголили нищість і вивищили благородство, підкреслили ті риси, які за іншої ситуації були приглушені й не виявлялися так прямо. Він нещадно висміює шахрайство, що почало процвітати і за демократичних часів («Без надії сподівайся»), гостро викриває лицемірство нових-давніх «політруків», які не змінили свого «червоного одіяння» і залишилися на старих позиціях («Безхребетність»). Інколи текст багатьох його творів набирає форми пародії, гострої іронії, сарказму, нищівної критики. Зрештою, сатирично-гумористичним та іронічним забарвленням позначений чи не весь доробок автора.

Багатьом із співвітчизників Івана Кідещука важко було увійти в ритм нового життя, стати внутрішньодосконалішим, глибшим у виборі ціннісних орієнтацій. Безперечно, він це тяжко переживав, художньо узагальнюючи гострі життєві конфлікти й моделюючи можливі кращі шляхи їх розв'язання. Не так важливо, чи то йдеться про

Іван Кідещук презентує свою книжку «Клич висот». Серет, 16 грудня 2011 р.

побутові події («Бумеранг!.. Бумеранг!..», «Запродані душі», «Без надії сподівайся»), чи про нові методи господарювання («Стережіться нуля!»), чи про людську байдужість, нехлюйство і легковажність («Де тонко, там і рветься», «Наш лісок») і боязнь узяти на себе відповідальність за спільну справу і повести за собою інших («Зміна»). Головне, щоби людина зважила власні сили і відкрила в собі суть свого істинного призначення («Безхребетність»). І в цьому Іван Кідещук чесно й самовіддано служить Слову всією силою непересічного таланту. Працюючи над творами, він, за моїми спостереженнями, відчуває величезну відповідальність за кожен фразу, за кожен образ, за кожне слово. Його творчій манері властива та висока простота, яка дає літературі дохідливість і водночас містить у собі всю складність і суперечливість життя.

У контексті автобіографічного матеріалу, що став основою багатьох новел та оповідань Івана Кідешука, цілком закономірним у творчості письменника видається жанр нарису, який представлений у різних його видових модифікаціях («Тут нам сяє шире сонце», «Клич висот», «Нащадки повинні знати!», «Безхребетність» та ін.). Найбільш помітні серед них – мандрівні нотатки під назвою «Клич висот». Особливої привабливості їм надають ліричні описи природи і вкраплення із фольклорних легенд. На їх тлі не лише увиразнюються образи автора та інших героїв, а й особливого вияву набувають гори, які засобами персоніфікації постають окремими дійовими особами: «Наша доріжка-комірець оповиває пишні скелі самої «голови» Карайману, плечі якого оперлися на кремезну платформу Бучеджів – долоні Румунії, відкритої для космосу». Зміст твору – це подорож товаришів небезпечним гірським хребтом, у канву сюжету якої автор вмонтовує ліричні оповіді-легенди про походження гір Карайман і Валя Прахovej. У їх підтексті чітко вловлюється протиставлення величі недоступних висот і суєтності скорених низин, героя романтичного поклику й особи покірної буденщини. Водночас автор проголошує хвалу фізичній і духовній досконалості людини в її поклонінні безмежній могутності й гармонійності Абсолюту.

Художньо вартісно представлений у прозі Івана Кідешука жанр гуморески, яка нерідко набуває трагікомічного відтінку, завершуючись своєрідною морально-етичною настановою. Зокрема в гуморесці «Зміна» письменник відтворив драматичні колізії з життя села, висунувши на передній план образ Валеріана Гусика, сумлінного чиновника, який, як йому здається, бездоганно виконує свої обов'язки, працюючи задля людей і на користь людей. Та одного дня «усе пішло шкереберть». Настав час робити зміни, однак Валеріан ні професійно, ні психологічно ніколи не готувався до них, бо весь час чув на свою адресу тільки похвалу. І ось раптом його впевненість розвіяли слова про те, що «треба іншого, молодшого... більш рішучого». Умить Валеріан Гусик став Гусиком Валеріаном. «Бачите зміну?» – іронічно запитує автор. Від такої зміни його персонаж мовчки «висунувся зі святкового залу й поволік ноги, одну за одною, у своє тепле гніздо», облаштоване заздалегідь.

Сатира, гумор та іронія Івана Кідешука аж ніяк не виявляють будь-якої зневаги до людини чи глузування над нею. Навпаки автор дуже тактовно й делікатно вказує на недоліки у поведінці своїх персонажів, водночас ненав'язливо підводячи до висновку, як їх можна позбутися чи й узагалі не припуститися. Письменницьке кредо Івана Кідешука полягає у викритті

несправедливості, усього ганебного, підлого й підступного, що заважає людині в її поступі до справді незалежного ні від кого й ні від чого взірцевого способу життя, домогтися якого можна лише шляхом морального самовдосконалення, заснованого на християнських чеснотах.

І нарешті про ще один напрямок творчої діяльності Івана Кідешука – літературно-критичний і літературознавчий, почасти підсумований у його книжці «Літературно-культурні орієнтири» (Бухарест, 2015). Її назвою, за спостереженням Михайла Михайлюка, автор «наче застерігає потенціального читача, що має на прицілі розгорнути перед ним дороговкази, які ведуть до справжніх літературних і культурних цінностей української духовності – минулої і сучасної у власній візії. І хай ця візія не виходить часто за межі традиційного прочитання класиків української літератури і сучасних творців красного слова чи оцінення культурних постатей, – вона переконує, що кожна цеглина, вмурована у величну будову української духовності, має в ній своє місце».

Автографи на згадку. Серет, 16 грудня 2011 р.

У «Літературно-культурних орієнтирах» Івана Кідешука насамперед привертають увагу статті про українських класиків – Тараса Шевченка, Сидора Воробкевича, Сильвестра Яричевського, Ольгу Кобилянську та ін., які відзначаються багатством фактичного матеріалу, залученням до аналізу аналогічних явищ із румунського та світового письменства.

Треба відзначити, що в орбіті наукових пошуків Івана Кідешука завжди перебуває творчість Тараса Шевченка. Книжка «Наш Шевченко» (Чернівці, 2015) – красномовне цьому підтвердження. Мій відгук на її вихід під назвою «Тарас Шевченко в інтерпретації Івана Кідешука» опубліковано в «Нашому голосі» за 2016 р. (ч. 261, березень, с. 7 – 9).

(Продовження на 12 с.)

ОСОБИСТІСТЬ ЛЮДИНИ, ПЕДАГОГА, ПИСЬМЕННИКА

(Продовження з 11 с.)

Крім того, нещодавно Іван Кідешук подав до друку ще одну книжку про геніального українського поета-мислителя – «Молитви і псалми Тараса Шевченка». Зіткана із статей, що впродовж кількох років виходили в журналі «Наш голос», вона цікава передовсім своїм конкретним проблемно-тематичним і жанровим акцентуванням.

Мені випала честь написати передмову до нової праці Івана Кідешука. У ній підкреслюється, що основний зміст книжки невідомого дослідника-шевченкознавця спрямовано на вияв своєрідності функціонування молитов і псалмів у творчості Великого Кобзаря, що переконливо пов'язується із особливостями його світогляду, який сформувався на культурно-національних традиціях українського народу, його звичаєво-обрядових діях, віруваннях і релігійних переконаннях.

Не можна сказати, що це абсолютно нова тема в шевченкознавстві, але вона завжди актуальна і завжди на часі, позаяк виявляє все нові й нові грані свого безмежжя. Цій проблемі присвячено солідні розвідки Михайла Драгоманова, Івана Франка, Степана Смаль-Стоцького, Михайла Грушевського, Митрополита Іларіона (Івана Огієнка), Дмитра Чижевського, Івана Дзюби, Дмитра Степовика та багатьох інших. Серед сучасних досліджень помітно вирізняється монографія Ірини Даниленко «Молитва як літературний жанр: ґене́за та еволю́ція» (2008) та її ж, опубліковані в шеститомній «Шевченківській енциклопедії» (2012 – 2015), розлогі статті «Давидові псалми» (т. 2) та «Молитва» (т. 4). У системному аналізі поетичної молитви Ірина Даниленко слушно надає особливе місце поезії Тараса Шевченка, який, узагальнивши попередній розвиток жанру, дав поштовх для подальшого розвитку традиції української літературної молитви. Так, наприклад, здійснюючи монографічний аналіз його «Давидових псалмів», дослідниця доходить слушного висновку, що цей цикл – рішучий крок в утвердженні вітчизняної поетичної традиції в контексті решти європейських літератур. Адже саме Шевченко, ввівши «високий» жанр псаломного парафраза в український літературний дискурс, зробив його «глибоко органічним для національної поезії, до того ж у період, коли Святе Письмо ще не було перекладене українською мовою». Розвиток індивідуально-авторської молитви в українській літературі нового часу Ірина Даниленко також пов'язує передусім із творчістю Тараса Шевченка, який значно розширив продуктивні можливості жанру за рахунок нових модифікацій жанрового канону

молитви (у її класифікації знаходимо, наприклад, такі: молитва-рефлексія, «революційна» молитва, молитва-боріння, рольова антимолитва тощо).

Узявшись за дослідження надзвичайно складної і до того ж неоднозначно трактованої наукової теми, Іван Кідешук знайшов свій «ключ розуміння» художнього і світоглядного вияву жанрів молитви і псалма у творчості Тараса Шевченка. По-перше, для поета, в його тлумаченні, стиль молитов і псалмів, близький і зрозумілий людській спільноті, став не тільки основою його художнього мислення, а й надійною опорою релігійних переконань, непохитної віри в Божі Істини. По-друге, Іван Кідешук підійшов до Шевченкового тексту і як вдумливий літературознавець, і як глибоко релігійна людина, рішуче відкинувши будь-які думки про поетову іррелігійність, деїзм, богоборство і т. ін., які висловлювалися науковцями різних культурно-історичних періодів, у тому числі й нинішніми. По-третє, жанри молитов і псалмів, їх ідеї та стилістику Іван Кідешук розглядає в контексті усієї творчості Тараса Шевченка та біблійно-християнських книг. При цьому він спирається як на літературознавчі, так і на богословські праці. По-четверте, дослідник цілком обґрунтовано пропонує свою класифікацію Шевченкових молитов і псалмів, за змістом виділяючи серед них молитви-слави, молитви-скарги, молитви-ламентатії, молитви-подяки, молитви-гімни, молитви-медитації, молитви-подяки та ін. Кардинальне питання, яке прагне розв'язати своєю книжкою Іван Кідешук, стосується релігійних поглядів поета, його ставлення до віри в Бога і християнства загалом.

У працях Івана Кідешука оживає багата картина українського літературного і культурного життя Румунії в його конкретних деталях і кваліфікованій інтерпретації. Особливо, коли йдеться про творчість Юрія Ракочі, Степана Ткачука, Івана Ковача, Василя Кліма, Івана Негрюка, Михайла Волощука, Павла Романюка, Василя Цаповця, Дмитра Коренюка, Михайла Трайсти, Юрія Павліша та ін.

Від першого опублікованого твору Івана Кідешука – гуморески «Зміна» (1970) – минуло п'ятдесят літ. Не можна сказати, що весь цей час був однаково інтенсивним у творчості письменника. Адже ж здебільшого йому доводилося займатися працею іншого плану. Проте сподіваюся, що й на основі згаданих вище видань можна говорити про те, що перед нами цікавий і самобутній автор, різножанрова творчість якого увиразнює шляхи розвитку української літератури Румунії та певною мірою доповнює загальнонаціональний контекст нашого письменства.

Михайло Гафія ТРАЙСТА

УКРАЇНСЬКА РОМАНІСТИКА РУМУНІЇ: ТРИЛОГІЯ КОРНЕЛІЯ ІРОДА «СВЯТО»

(Продовження з № 314)

Образ дітей Ілаша Доріна в трилогії «Свято»

Віктор

Віктор змалку був вередливим та плаксивим, хотів спати тільки в колісці, а після того, як злякався пожежі в ніч, коли горіла Мартинюкова стодола (підпалена Ілашем), кидався щоночі в колісці і пищав по півгодини.

Коли почав ходити до школи, Віктор виявився з самого початку чемним і слухняним учнем, хоч продовжував ще спати в колісці, незважаючи на те, що не вмщався в неї й змушений був спати скоцюрблений, як щеня.

За Віктора часто заступається його старший брат Михайло, який лупцює Митра Шкіреєвого, розбиває йому голову каменем за те, що той прозвав Віктора «щурем».

А коли сотник Петро Горбач б'є їх обох, Михайла і Віктора, старший брат сміливо виступає проти нього. Горбач кидається на них, хлопці втікають додому. Після цього випадку офіцер Лаврентій Орестович, який квартирував у хаті Дорінів, дав наказ викреслити Михайла й Віктора зі списків шостої сотні. «З того дня Михайло з Віктором мали тільки один обов'язок – надвірні роботи. Кутали худобу, рубали дрова, носили воду. А коли повідомили, що після великодніх канікул школу не відкриють, зникли й учнівські турботи. Старалися щоразу закінчити свою роботу якнайшвидше, щоб лишилось більше часу гратися. І мати все рідше сварила їх, навіть не випитувала, як раніше, куди вони ландають цілий день».

На бідного Віктора чекає велике горе – каліцтво!

Під час виборчої кампанії, коли Лесь Галан білить вапном шкільний паркан, на якому цараністи нарисували багато очей, щоб зробити місце для москальсько-більшовицького сонця, в школі якраз задзвонили на перерву. Школярі обступили Галана, зацікавлені його незвичайним заняттям, а Віктор

«вийняв з кишені кусок крейди і перед самим Галаном, поглядаючи час від часу на нарисоване поряд, щоб уміло скопіювати його, став рисувати око.

– Мо', ти що там робиш?! – позеленівши, злісно процідив Лесь Галан.

Зосереджений над своїм ділом, хлопець не збагнув загрозу, якою були навантажені Галанові слова, через що відповів спокійно:

– А що роблю? Рисую око.

– Око?! – заgrimів Галан і в ту ж мить мацнув витріщеного від страху Віктора щічкою по обличчю».

Школярі голосно розсміялись, «бо їхній колега виглядав, наче кіт, якого тицьнули носом у сметану».

Віктор спочатку не зовсім зрозумів, що з ним діється, нічого не бачив, бо вапно залило йому очі й почало свербіти. «Витирав спочатку кулаками, далі рукавом, але нічого не помагало, очі дедалі сильніше пекли, наче запорошені розжареним піском, через що він сильно занепокоївся, і кожна невдала спроба прочистити очі кидала його у відчай».

Втікаючи додому, хлопець паде у шанець, звідки вибирається рачки, під регіт його колег.

Мати Віктора зустріла його теж сміхом:

«– А ти де заліз у сметану?.. Чи, може, був у млині, га? (...)

Але Віктор пищав чимраз сильніше і продовжував протирати очі, аж Івона розсердилась і насварила його:

– (...) Від вапна, правда, пече, але від цього – не бійся! – не вмирають».

Ні вода, ні чай з романцю не допомагають хлопцеві, тільки коли прийшла Гуцулка і миє йому очі водою, в якій розчинила дві жмені цукру, йому полегшало.

«– Коли попадає вапно в око, лиш цукор помагає. Хіба не знаєш, що проти вапна коням запорошують очі цукром?» – пояснює Гуцулка.

На жаль, вона дає Івоні й погану звістку:

«– Твій хлопець осліпне на ліве око, – сказала засмучено Гуцулка й поспішила додати: – Лиш на ліве. Праве, мабуть, не втратить...».

(Продовження на 16 с.)

Іван КІДЕЩУК

ВОЛОДИМИР АНТОФІЙЧУК: «БУКОВИНСЬКІ ОБРАЗКИ» – ВИРАЗ ХУДОЖНЬОЇ ЄДНОСТІ УКРАЇНЦІВ

Відомий літературознавець, культуролог, науковий дослідник, педагог і активний співпрацівник журналу «Наш Голос» та інших сурівських українських публікацій, майже в кожній із яких друкує статті, рецензії та спогади, професор д-р Володимир Антофійчук, завкафедри української літератури Чернівецького Національного університету імені Юрія Федьковича та професор Сучавського університету імені Стефана Великого і почесний доктор цього ж вузу, для української громади Румунії видав надто цікаві й потрібні книжки під егідою Союзу українців Румунії, з яких згадаю власні його праці – антологію української літературної молитви «Святі почуття закладені в молитву» (2004) і торішню першу монографію про українського творця Румунії – провідного письменника й журналіста М. Михайлюка «Голос твій ніколи не лукавив: Михайло Михайлюк в українському літературному просторі Румунії» (2019) та здав до друку новий доробок: «Письменник, журналіст, людина» (Ювілейний збірник на честь 80-річчя Михайла Михайлюка).

Цього року появилася (у Вид-ві RCR Editorial, Бухарест, 2020 р.) нова цінна книжка професора д-ра В. Антофійчука «Буковинські образки» (Статті, передмови, рецензії, спогади), фінансована Союзом українців Румунії, прекрасно оздоблена образом гуцулочки-чарівниці та гуцульською писанкою з коротким життєписом автора. У книжці вперше подано цілісне осмислення буковинського літературознавства, справжньої літературної панорами всієї Буковини, складеної з цілої когорти українських письменників Румунії, про яких автор друкував у журналі «Наш Голос», і письменників Чернівеччини, відомих у культурному колі української інтелігенції Румунії з наукових конференцій Бухарестського та Клузького університетів, ювілейних свят Тараса Шевченка, Ольги Кобилянської та ювілеїв публікацій СУР-у і книжкового ринку Гаудеамус.

«Буковинські образки» охоплюють авторитетні тексти про одні з найкращих доробків відомих і менш відомих нам письменників, представлених копітким літературознавцем у трьох розділах. Перший розділ

«Шевченко і Буковина» включає доробки буковинської шевченкіани під символічною назвою «Апостол Правди», як зве Тараса Шевченка вся Україна та українська діаспора, який поставив «слово» на «сторожі» «Малих отих рабів німих!», віддав своє життя з надією на їхнє краще майбутнє. Професор ЧНУ вперше виявляє апостольську правду буковинської шевченкіани у таких її підрозділах: «Зародження і становлення Буковинської шевченкіани між 1881-1886 рр.»; «Буковинська шевченкіана кінця XIX ст./1887-1901»; Буковинська шевченкіана першого десятиліття XX-го ст.»; «Столітній ювілей Шевченка на Буковині», «Великий Кобзар у житті й творчості буковинських письменників кінця XIX – початку XX-го ст.», відзначаючи внески засновників дослідження шевченківського феномену Ю. Федьковича, С. Воробкевича, Смаль-Стоцького, О. Маковея, О. Кобилянської та ін., доповнюючи даний підрозділ власними розвідками, друкowanymi у нашій періодиці, як «Псалом у творчості Шевченка та Емінеску», «Невідома шевченкіана Сильвестра Яричевського», рецензіями на книжку «Він жив і буде жити (На спомин 50-их роковин від смерті Шевченка)» та на двотомне двомовне бухарестське видання «Pagini ale șevcenkianei din România» – «Сторінки румунської шевченкіани» (2016; 2017), започаткованої (1894 р.) критиком Константіном Доброджану-Герею, яка потім успішно продовжила свій розвиток включно до наших днів внесками Міхаїла Садовяну, Віктора Тулбуре, Стеліана Ґруї, Магдалини Куцюк, Дана Хорії Мазілу, Іона Козмея й інших.

В аналізі румунської шевченкіани професор д-р В. Антофійчук звертає окрему увагу на інтерпретацію Шевченка Іваном Кідешчуком, «найактивнішим популяризатором» Шевченка, що підтверджує «наукові пріоритети румунської шевченкіани», як про це свідчить його доробок «Наш Шевченко» (2015).

Другий розділ присвячений буковинському солонцю Юрію Федьковичу, який віддав своє життя Матері-Русі, й разом з цілою когортою славних буковинців, як С. Воробкевич, О. Кобилянська, О. Маковей, С. Яричевський, Ілля Ілляк, С. Никорович, Д. Загул,

Д. Онищук та інші, підкреслює В. Антофійчук, будували «національно-культурне відродження України як справжньої європейської держави». Ю. Федьковича та С. Воробкевича народ цинив за їхню любов до української пісні, за вшановування апостола правди й любові, за виховання українського духу молоді та дітей. Перший з них робив це своєю творчістю і духом газети «Буковина», а другий став «каталізатором національного самоусвідомлення» як романтик і закоханий у бароко. Історик літератури Антофійчук оприлюднює творчість інших авторів: Іллі Ілляка та його доньки Сидонії Никорович, які певний час жили у нашій Палтіні, звертає увагу на невідому і маловідому збірку Осипа Маковая «Пустельник з Путни» та на історичний роман «Ярошенко» з історії українського козацтва та боротьби молдован проти турків і поляків, згадує Серет і битву під Хотиним, представляє Сильвестра Яричевського, його доповідь, перекладену з німецької на українську та румунську мови «Тарас Шевченко – поет любові і протесту» (1914), представляє прозу Дениса Онищука «На шляху життя» та «Спомини» і найбільший внесок в історію літератури Буковини та України – «Десятитомник Ольги Кобилянської», що видається колективом ЧНУ під його координацією. Сьомий том, що появився за допомогою Українського культурного фонду, вміщує повісті «Через кладку» і «За ситуаціями» на теми життя інтелігенції, обмеження прав жінок та їх боротьбу проти обмежень. Дослідницький талант автора книжки проявляється в науковій аргументації «початків української літератури Румунії», які зароджуються у родинах творців, що емігрували у Румунію в кінці Другої світової війни, як Микола Устиянович, Ілько Гаврилюк, Ілько Ілляк, Сидонія Никорович, символіст і сіяч сакральної поезії Дмитро Загул, Денис Онищук, ранній Орест Масикевич, що писав у Чернівцях до переїзду в Румунію і залишив нам цінну літературну спадщину. На такому підґрунті продовжується успішно розвиватися українська література Румунії, яка витікає на Буковині та у Бухаресті (як допускали С. Ткачук, М. Корсюк й ін.) «з добре закорінених» емігрантських джерел (В. Антофійчук) українського духу, що так рясно золотоцвітом зріс на нашій плідній ниві.

Надто цікавий третій розділ починається доповідями й статтями, приуроченими до 70-и, 75-и й 80-річного ювілеїв універсаліста з «унікальним науковим досвідом», «визнаного філолога-енциклопе-

диста та ученого» ЧНУ, поета, історика і критика літератури, перекладача і видавця письменників Буковини Богдана Мельничука.

Крім Б. Мельничука, автор книжки представляє відомі постаті Південної Буковини: шевченкознавця, письменника й викладача Бухарестського університету Стеліана Ґрую-Яцентюка; невтомного поета, прозаїка, есеїста, перекладача та громадського діяча С. Ткачука («до несповненого 80-річчя»); україніста, письменника, редактора й видавця М. Михайлюка; письменника-прозаїка, критика й публіциста, фольклориста й педагога-просвітителя І. Кідешука; літературознавця, перекладача й аналітика Григорія Сковороди та педагога і журналіста Є. Фрасинюка.

Слідують портрети колег-співпрацівників ЧНУ: митця «обширів наукових студій» Анатолія Нямцу, поета й літературознавця Бориса Бунчука, благородного поета і журналіста В. Джурана, славних надучителів ЧНУ В. Лесина, М. Івасюка, А. Добрянського та В. Михайловського. Наукові студії А. Нямцу обширно показують теоретичні та історико-літературні погляди питань «осмислення і своєрідності трансформації легендарно-міфологічних легендарно-церковних і літературних образів ХХ-го ст.» (с. 299). Чудовий майстер слова Борис Бунчук, за В. Антофійчуком, творить поезію «людського болю», щоб служити своїм побратимам і людству: «Поезіє, журо і віро,/ Допоки слово буде жить,/ Твоєї істинності міра:/ Людино, що тобі болить?» – запитується поет, готовий стати всім на користь. Подібно зосереджується довкола душі народу і В. Джуран: «Пристань, серця, це – вірші й печалі,/ Благородні між ними світи», нотує поет з милості Божої, бо «Милість Божа – рядки, що од серця/ Там, де сходить предвічна печаль».

(Продовження на 16 с.)

УКРАЇНЬСЬКА РОМАНІСТИКА РУМУНІЇ: ТРИЛОГІЯ КОРНЕЛІЯ ІРОДА «СВЯТО»

(Продовження з 13 с.)

Якщо раніше Вікторові колеги уникали його, не хотіли гратися з ним, прозиваючи його «ринзалом», і посилали забавлятися із дівчатами, то відколи осліп на ліве око, прозвали ще й «сліпаком», і всі, навіть однокласники, оминали його.

Вчителька сварила учнів, повчала, що негарно насміхатися з нещасної людини, а тих, які не розуміли, карала: по дві різки на кожну долоню. Від цього учні не те, що не перестали прозивати його, а навпаки, зненавиділи.

У свою чергу, Віктор став ще мовчазнішим, ніякі ігри вже не цікавили його. У моменти розпачу думав послухатися матері й покинути школу. Але і вдома йому не було веселіше, ніж у школі, де знущалися з нього, де ніхто не любив його (може, окрім однієї-однісінької душі) і де дали йому, мабуть, назавжди, таке відразливе прізвисько. Але в школі він зустрі-

чався з єдиною своєю радістю – книжкою. Віктора хвилює будь-яка книжка, а до підручників ставиться з якоюсь святою обережністю, хоча більшість з них він успадковував щороку від Михайла, «обшарпані, пописані, заляпані – та все одно тим пильніше обгортав обкладинки в папір, вигладжував пом'яті сторінки, а чорнильні „свинки“ здавались йому справжньою образою».

Віктор любив всі предмети, майже однаково: із задоволенням читав, вивчав напам'ять вірші, рішав задачі по арифметиці, відмінював і дієвідмінював, рисував і співав.

Але понад усе любив історію та географію.

«Тоді ж як покидати школу, як зрікатися такої радості? Скільки б не було у школі тієї гіркоти й досади, що прозивають його сліпаком небезпідставно, Віктор не покинув би науку нізащо у світі!»

(Далі буде)

ВОЛОДИМИР АНТОФІЙЧУК: «БУКОВИНСЬКІ ОБРАЗКИ» – ВИРАЗ ХУДОЖНЬОЇ ЄДНОСТІ УКРАЇНЦІВ

(Продовження з 16 с.)

У спогаді «Ніжинська лекція» В. Антофійчук оповідає про Анатолія Дворянського, «буковинського златоуста», ерудита, незабутнього і неперевершеного оратора, про якого й досі студенти-філологи переповідають легенди, зупиняючись детальніше на лекції на тему «Олександр Довженко», яку знаменитий викладач прочитав перед студентами і вчителями-словесниками Ніжинського педагогічного інституту, під час якої цитував з пам'яті цілі фрагменти з автобіографії Довженка так, немов би сам Довженко викладав слухачам свої спогади про сталінські репресії «ворогів народу»: «Я хочу жити на Україні /... / Я України син, України. Я вмиру в Москві, так і не побачивши України. Перед смертю я попрошу Сталіна, аби перед тим, як спалити мене в крематорії, з грудей моїх вийняли серце і закопали його в рідну землю в Києві, де над Дніпром, на горі». Володимир Антофійчук зізнається: «Уже майже чверть століття пройшло з того часу. Але, як і тоді, бачу ніжинську аудиторію, чую голос Анатолія Миколайовича, і не перестаю дивуватися силі його таланту – таланту Учителя, Оратора й Ерудита».

Читачі вперше мають перед собою лицем у лице колишніх і сучасних письменників, просвітителів та вчених, які ціле життя прокладали й прокладають мости дружби і взаємоповаги між Румунією та Україною, як правдиво спостерігає культуролог, історик та літературний критик, професор д-р Володимир Антофійчук, автор «Буковинських образків», що постали внаслідок копіткої дослідницької праці, наполегливого збирання матеріалів у Чернівецькому архіві, частково у сімейних бібліотеках та родинних архівах, у бухарестському архіві Бібліотеки Академії Румунії, який сподівається, що «поява „Буковинських образків“ спричинить нові думки й дискусії щодо українського літературного процесу на Буковині. А найголовніше – активізує і прискорить його всебічне дослідження, внаслідок чого в короткому часі з'явиться наукова праця, яка на принципах об'єктивного історизму протрактує творчі явища, постаті, жанрові структури, стильові тенденції, усе те, що стосується своєрідного розвитку українського письменства на теренах усього Буковинського краю», бо початки є, але чомусь бракує творчої хвилі.

Іван РЕБОШАПКА

УКРАЇНІКА БУХАРЕСТСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ – ОДНА ІЗ СКЛАДОВИХ РУМУНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ (LX)

Літературознавство. Дослідницькі напрямки.

15. Пропагування української поезії Румунії.

10. У перекладах

(Продовження з № 314)

«Діалог» наших українських поетів з румунською літературою останнім часом став, здається, вагомим і різнобарвнішим завдяки двом творцям середнього віку – Миколі Корнищану та Михайлові Гафії Трайсті, які, до речі, одночасно роками тому дебютували, і по цей час різними поступами намагаються представляти свої творчі потенції одногромадянам-румунам. Цікавим в їхній творчості, як відзначав Іван Ковач у рецензії на їхні дебютні збірки («Дотик чекання» Миколи Корнищана, «Симфонія шовкових трав» Михайла Гафії Трайсти), що це – поети сьогоднішньої генерації, які по-різному «окреслюють» два світи крізь призму їхнього сприйняття «клекотом запінених хвиль» та спогадуванням – «незрівнянними, уявними метафорами», кожний з них маючи свій власний погляд. Степан Ткачук наче вбачав їхню поетичну еволюцію, коли уважав, що українська література Румунії – це «прищепи» великої румунської літератури на стовбурі великої української літератури», а Тарас Шевченко і Михайл Емінеску, Іван Франко і Василе Александрі, Тудор Аргезі й Павло Тичина, Володимир Сосюра і Джордже Баковія, Максим Рильський і Лучіан Блага, Штефан Аугуст Дойнаш та Іван Драч, Марін Сореску та Василь Симоненко, Ана Бландіана та Ліна Костенко, Іоан Александру і Василь Стус, Мірча Дінеску та Ігор Трач, Мірча Картареску і Роман Бабовал й ін., – це «дорогоказуючі зорі у ліричних авантюрах по буряних морях літератури...». Отже, підсумовував Ткачук, «час покаже, ким остануться у пам'яті майбутніх генерацій Микола Корнищан і Михайло Гафія Трайста – українськомовними чи румунськомовними поетами».

У даний момент факти доказують незаперечну істину, що перший з них, тобто Микола Корнищан, знаходиться на твердому українському «підґрунті», але одночасно всіляко намагається «переступити» на румунське «підґрунтя», і це – двома способами. Поняттеву назву-метафору відомої його збірки «Імперія ілюзій» можна поширити на перший спосіб його спілкування з читачами, інтернетний, який для нього є необмеженою інтернетною «імперією» найрізноманітнішого спілкування автора-передавача меседжів із адресатом-сприймачем-читачем. Цей модерний спосіб спілкування між членами бінома автор-читач сьогодні, здається, набагато ефективніший у порівнянні із традиційним спілкуванням шляхом друкованих книг. Промовистим у цьому смислі є твердження Михайла Гафії Трайсти (Mantaua lui Gogol. Blog de literatură, artă și cultură), що, згідно з публікацією онлайн журналу «Revista de suspans», будь-який твір Корнищана, викладений в інтернет-мережу начислює 500-1500 читачів. Настільки великий успіх, добавлю я, завдячується задоволенню «смаку» сучасних читачів.

Спілкування Корнищана в інтернетній «імперії» наявне у різних каналах. У You Tube, наприклад, подано читання Мар'яною Каббут румунською мовою вірша «Zboruri» («Польоти»), а вірш «Не забувай» (Текст відео) виконує сам Микола Корнищан.

Корисним стосовно ставлення Миколи Корнищана до своїх читачів є відзначення Миколи Корсюка: «Микола Корнищан готує читача до сприйняття своїх віршів та поетичного мислення наданням великої уваги семантичній насназі слів й їх гармонійному поєднанні у «тканині» поезії».

(Продовження на 18 с.)

УКРАЇНКА БУХАРЕСТСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ – ОДНА ІЗ СКЛАДОВИХ РУМУНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ (LX)

(Продовження з 17 с.)

До належного сприйняття таких його румунськомовних творів, як «Depărtări dunărene» («Дунайські далі»), «Glasul» («Голос»), «Pietrele» («Каміння»), «Aici» («Тут») (наявних на платформі Wordpress румунського журналу «Luceafărul». Server virtual Romania) Микола Корнищан готує румунських читачів поданими ним же (у [www.intercogito.ro/Asociația culturală Citatepedia \(R\).ro/https:autori.citatepedia.ro/de.php?a=Nicolae Cornescian](http://www.intercogito.ro/Asociația_culturală_Citatepedia_(R).ro/https:autori.citatepedia.ro/de.php?a=Nicolae_Cornescian)) цитатами, уведеними автором чи його представниками або ідейними сповідувачами, як уточнює редакція Citatepedi-ї з власного мислення, як, наприклад, «Fiecare dintre noi are nevoie de acel om în prezența căruia își va aminti că-și trăiește propria viață» («Кожному з нас потрібна людина, поруч з якою ми пригадуємо, що проживаємо власне життя»), «Putem învinge timpul și putem schimba destinul, pentru că stăpânim o putere divină: amintirile» («Ми можемо перемогти час і можемо змінити долю, тому що володіємо божественною силою – спогадами»), «Dacă nu-ți amintești cum a început totul, nu vorbi de viitorul nostru comun. Inimile noastre sunt doar două incinte de sticlă subțire ce aparțin aceleiași clepsidre. Iar locul prin care se scurge nisipul e mult prea îngust» («Якщо ти не пам'ятаєш, як усе починалося, не говори про наше спільне майбутнє. Наші серця – це лише дві посудини із тонкого скла, що належать одній клепсидрі. А її шийка, через яку сиплеться пісок, занадто вузька»), подані у Citatepedia.ro із он-лайн журналу «Suspans», наприклад, Корнелією Джорджеску, яка оцінює їх так: «idee genială, exprimate superbă, ton trist» («ідея геніальна, висловлення чудове, тональність сумна»). З інтернетної мережі впливає, що румунськомовною поезією Корнищана про кохання цікавиться молодь. Та ж Корнелія Джорджеску запитанням «Ne poți propune o poezie de dragoste?» («Можеш запропонувати нам поезію про кохання?») наче спонукує Корнищана цитатою з його поетичного мислення «Te-aș cunoaște chiar și în întuneric după cum taci și după cum respiri» («Я пізнав би тебе і в темноті по тому, як мовчиш, по тому, як дихаєш»), або цитатою «Treptat, devenim tot ce n-am vrut să fim, doar ca să păstrăm speranța că putem fi mai buni» («Поступово ми стаємо усім тим, чим не хотіли бути, щоб тільки зберегти надію, що можемо бути кращими»), якій дає подібну до наведеної вище оцінку: «idee inteligentă, exprimate frumoasă, ton serios» («ідея розумна, висловлення гарне, то-

нальність серйозна»). Таку ж високу оцінку надає Корнелія Джорджеску й іншим цитатам з мислення автора: «Uneori ni se pare că pe unii oameni nici nu trebuia să-i cunoaștem și-n această viață. Dar, brusc, înțelegem că fără ei n-am fi știut că existăm. Ajunge să-i îmbrățișăm, ca să ne simțim prezenți» («Деколи нам здається, що окремих людей ми не мали б пізнати у цьому житті. Але враз починаємо розуміти, що без них ми не знали б, що існуємо. Достатньо їх обійняти, щоб зрозуміти свою присутність»).

Доказом вартості поетичного мислення-основи поезій Миколи Корнищана є той факт, що насолоди від його мисленнєвих цитат відчують сучасні румунські учні, як, наприклад, учениця Єлена М., якій припали до душі такі цитати, як: «Dascălii pot forma caractere, dar nici un om nu poate corecta temperamentul altui om, acea avuție genetică, moștenită de la părinți» («Педагоги можуть формувати характери, але жодна людина не може виправити темперамент іншої людини, це генетичне багатство, успадковане від батьків»), «Mai mult decât urmările faptelor reale, ne preocupă presupunerile a ceea ce nu se va întâmpla niciodată» («Більше, ніж наслідки дійсних фактів, нас турбують припущення про те, що ніколи не відбудеться»), «A gândi înseamnă a înțelege chiar și contrariul ideii acceptate» («Мислити означає розуміти навіть протилежну прийнятій ідею») й інші, розміщені на сайті citatelecelebre.net.

Доказом визнання румунськими читачами мислительської філософської схильності Миколи Корнищана є його уведення Лучіяном Константіном у «Top 10 citate filosofice» («Топ 10 філософських цитат») [оцінювальну шкалу подавача, правдоподібно, суб'єктивну, не буду коментувати – *I.P.*], де на першому місці фігурує Корнищан з його мисленням («Tot ce e real, are limite care, dacă sunt împreunate, nasc iluzia nemărginirii. Universul e real» / «Все дійсне має межі, які, зливаючись, створюють ілюзію безконечності. Всесвіт дійсний»), на другому місці – Пауло Коельйо, на 3-му – славнозвісний румунський вчений Еміл Чоран, який «покорив» Францію своїм володінням французькою мовою, на 4-му – сучасний письменник Октавіан Палер, на 5-му – геніальний румунський поет-філософ Лучіян Блага, далі – невідомий автор, й інші, а на останньому Альберт Ейнштейн з глибинним філософським судженням, співмірним його афористичним науковим судженням («Omul începe să trăiască atunci când poate trăi în

afara eu-lui propriu» / «Людина починає жити лише тоді, коли їй вдається перевершити саму себе») (citeatelecelebre.net). Усі досі наведені (як і тут не наведені) факти доказують, що поетичне мислення Миколи Корнищана ґрунтується на ґрунтовному його й інших авторів філософському спогляданні дійсності, яке надає його поезії помітної мисленнєвої субстанції.

Тією ж інтернетною мережею Микола Корнищан спілкується з віртуальним румунськомовним читачем за допомогою сайту ж. «Luceafărul», де інтернеткористувачі можуть ознайомитися з його румунськомовними поемами «Întunerul din interior» («Темрява всередині»), «Niciunde» («Нікуди»), «Tăceri» («Мовчання»), «Doar aerul cristalizând transparența» («Лише повітря, кристалізуючи прозорість»), відповідних евентуальних українських зразків яких немає у циклах автора «Поеми для Олівери» та «Поеми для Владіслави», почергово друкованих у «Нашому голосі».

Теж на сайті журналу «Luceafărul» у рубриці «Poezie românească» («Румунська поезія») подано добірку румунських п'яти сонетів Корнищана, які своєю формою зовсім не вкладаються у класичний канон цього видового ґатунку, останній же зразок «Dincolo de cuvânt, ideea» («Поза словом, ідея») (eXperimentalia) – це ніяк не сонет, а майже – поема, що налічує 48 віршових рядків.

У Корнищана, як і в кожного вправного орудувача художнім словом, наявна схильність до створення нових слів та похідних форм від лексематичного мовного фонду. Також мова румунських сонетів перенасичена невідповідними перекладами з української лексематики і фразеології, які в румунській мові не існують, тому можуть збентежити румунськомовного читача: «luminați (тут, як і в інтернеті, лексеми подані без діакритичних знаків) de lemn... însonirează nordul» (з укр. *засніжують*); «albesc... fluturii de seară». Переклад дієслова «білють» на румунську мову – важка проблема. В перекладі Корнищана дієслово – перехідне. Інші переклади-адаптації до румунської поетичної мови теж звучать по-чудернацькому: «Mă-ntulpinează...în fitil», що по-українському було б «устовбурює»; «și-n arbori... încopitează cerbii», що по-укр. було б *закопимали*; «zăpezesc caderi de-nfluturări», що по-укр., може, звучало б так: «*сніжать змотилілі (?) опади*»; «crengi încopacite în vânt», і багато подібних.

З інтернету дізнаємось, що добірку своїх румунськомовних творів (правдоподібно, сонетів) кла-

сичного ґатунку, як визначає сам автор, він подав до провідного румунського журналу «România literară». Від імені рубрики журналу «Poșta redacției» Горія Ґирбя (Horia Gârbea) оцінив як «непогані» вислані зразки («Nu sânt rele «clasicele» dvs., cum le numiți») і відзначив хороше вміння автора використовувати традиційну просодію та здійснювати художні образи і поєднувати слова, що мають значення й певну ліричну силу («...știți bine să utilizați prozodia tradițională și realizați imagini și alăturări de cuvinte care au sens și o anumită forță lirică»). Ґирбя все ж таки зауважує Корнищанові, що «подібний тип письма» («tipul acestă de scriitură») «уже датований» («este datat»), і Корнищан, навіть у випадку вправного користування ним, буде тільки запізнілим продовжувачем чи навіть епігоном тих, для кого даний тип письма був природним способом їх існування. Ґирбя радить Корнищанові взятись за переклади з давніх літератур і цікавиться, чи у нашого поета є альтернатива культивувати «модерну» чи «постмодерну» поезію (у своєму блозі Михайло Гафія Трайста зачислює Корнищана до постмодерністської літератури). На мою думку, Корнищан, можливо, на власну неவிгоду вислав до «România literară» зразки класичного сонетного канону, складеного з двох чотиривіршів і двох тривіршів (як видно із надрукованого зразка у журналі). Якби він вислав зразки модерних поезій, подібних до висланих ним на сайт журналу «Luceafărul», то Ґирбя, можливо, був би помітив у особі нашого поета інше, модерне обличчя творця.

Споглядаючи настільки багате, різноманітне й цікаве спілкування Миколи Корнищана з віртуальними та дійсними румунськими читачами і слухачами (з останніми – його виступами, наприклад, по Radio Vocea Evangheliei, Timișoara), мимовільно, як цареві у фантастичній казці, приходить одним оком сміятися, а другим – плакати. Сміятися й радіти за настільки широке, щиросердне сприйняття румунами, наче свого рідного, нашого побратима, а плакати через те, що постійно друковані Корнищаном цінні твори зокрема у «Нашому голосі» та в інших сурівських публікаціях, у нашому рідномовному культурно-літературному просторі, крім поодиноких випадків, не одержують заслужених відгуків елітарної (вкрай нечисельної зараз), студентської, учнівської громадськості. Про те, як нам «виборсатися» з цього невідрадного стану, в кожного з нас є слушні думки, про які, на цей час, мови тут не буде.

(Далі буде)

Віктор ГРИГОРЧУК

«Все у світі – від Бога...»

Інтерв'ю з письменником, художником та композитором Михайлом Волощуком

«...як поет, як обдарований актор, зігравши на сцені сільського будинку культури провідні ролі в ряді п'єс української класичної драматургії, як здібний художник-любитель, чиї картини прикрашають дома багатьох односельчан, друзів і побратимів по перу; як трудова людина, в останні роки працюючи технічним рисувальником у курортному місті Ватра Дорней, часто навідуючись додому до старенької матері, не забуваючи при цьому словом і ділом допомогти негостинській художній самодіяльності. Такий він, Михайло Волощук, якого односельчани любовно і просто називають «наш Ганько», він будучи для них взірцем душевної благородності й скромності...»

Михайло Михайлюк

Моїм гостем та гостем читачів «Нашого голосу» є відомий поет, художник та композитор Михайло Волощук. До речі, відомий не лише в Румунії, а й в Україні.

Віктор Григорчук: Пане Михайле, вітаю Вас! Дуже дякую, що знайшли час поспілкуватися зі мною і з нашими читачами! Розкажіть, будь ласка, про Ваше (наше) рідне село.

Михайло Волощук: Негостина – цікава і поетична назва мого рідного села, яка містить в собі парадоксальне значення. Назва села походить від слов'янського слова «негостинна» тобто «непривітна». За деякими даними, у сиву давнину в цьому регіоні простягалися дрімучі ліси, якими бродили опришки, є також дослідники, які стверджують, що серед них був і Довбуш. Цими місцями проходила дорога від Балтійського моря через Львів аж до Чорного моря, (зараз автотраса Е 85 Київ – Чернівці – Бухарест), по якій зі своїми рухомими та нерухомими товарами пересувалися купці, так що можна уявити, якими були тут зустрічі з опришками. Є й інша версія, згідно з якою назва села походить від польського «гоштина», тобто «мито», яка разом із «не» «ні» дає слово «негоштина» – «місце, де не платиться мито».

Як би там не було, яке походження не мала б назва села, Негостина – прекрасне і гостинне село, а його мешканці – привітні, трудолюбні та щиросердечні люди.

В. Г.: Чим є для Вас рідне село?

М. В.: Для мене село – це втрачений рай, це столиця мого дитинства, князівство щедрої душі, рідне вікно, це місце, де я шукаю коріння свого становлення як людини серед людей високої моральної й трудової краси і формування поетичної долі.

В. Г.: А що Ви можете розказати нам про Ваше дитинство?

М. В.: Я народився у цьому прекрасному селі, де провів нелегке босоне дитинство, пережив війну, евакуацію, страх, а потім їх наслідки, матеріальні й моральні недостатки, голод. Після закінчення семирічки у рідному селі, я закінчив чотирирічний курс технічного рисування, а також курс народної музичної школи.

В. Г.: Ваша доля склалася так, як Вам хотілось?

М. В.: Можливо, все мало бути краще, якби не війна, яка заплутала мені дороги і мрії. Після усіх душевних страждань і ран прийшла і тиша, і велика надія, і сподівання, що все те, що загубилося в імлі, повернеться назад до душі і до серця для процвітання і для здійснення мрій.

В. Г.: Коли Ви відчували потребу викладати свої думки на папері в поетичній формі?

М. В.: Ще довоєнного часу, коли був ще дитиною та починав розбиратися в читанні, я дуже полюбив поезію. І тоді, коли читав її, я переживав кожне слово. Пригадую момент, коли вперше я прочитав поезію В. Александрі «Зима на вулиці», тоді мені здавалося, що падає сніг, що хати всі у снігу, що всі дерева вкриті інеем, діти колядують, всі тішаться прекрасною зимою... Тоді, мабуть, зрозумів, що я

закоханий у поезію, і був уже певний, що нас ніхто в житті не розлучить. І так сталося, бо вже годиться відсвяткувати і «золоте весілля».

В. Г.: А коли вперше подали свою поезію на суд читача? Які були враження?

М. В.: Поетичний дебют відбувся у 50-х роках, коли я опублікував свій перший вірш на сторінках «Нового віку». Опісля мої поезії друкувалися в альманахах «Серпень», «Ліричні струни», в «Обрядах», на сторінках «Нового віку» (після з 1989 р. – «Вільного слова»), «Curierul ucraïnean», «Українського вісника», «Нашого голосу». Щодо вражень, не мені судити. Для цього є критики, читачі...

В. Г.: Що Ви можете розказати про Ваші перші збірки?

М. В.: «Крок у безконечність» – моя дебютна збірка, яка вийшла друком у видавництві «Критеріон» у 1985 році. Друга «З руїн і попелу» побачила світ у 1999 році (видавництво «Мустанг»), «Ідилія» вийшла у 2001 році – це подорож у мою юність.

Хай зачекає старість на порозі,
А я ще в юність свою поспішу,
Хоч вона вже десь на іншій дорозі,
Але її я понад усе люблю.

В. Г.: Пане Волощук, чому «З руїн і попелу»?

М. В.: Тому що така назва найкраще підійшла, бо переживши такі болючі моменти свого життя, як війна, евакуація, голод, навіть взуття не було, хіба що сліз було досить, я з руїн і попелу піднявся, а разом зі мною й моя поезія

В. Г.: Кажуть, що кожен письменник має свою музу? Хто надихає Вас на написання поезій?

М. В.: У мене є вірші громадянського звучання, пейзажні, але ядро збірок складають інтимні поезії, та поезії, які оспівують рідне село, близьких серцю людей, насамперед матір. Одночасно я відчував потребу звітувати перед рідним селом та односельчанами про мої дороги, які присудила мені доля. На

мою думку, ці дороги вірні, безкомпромісні, бо вони пішли звідти, де залишилося моє коріння-рідне село.

В. Г.: Хто такий письменник? У чому різниця між письменником, публіцистом і журналістом? Хто з них може більше собі дозволити?

М. В.: На мою думку, письменник – це людина, яка розповідає вигадані історії. Вони можуть ґрунтуватися на реальних подіях. Письменник передає свій емоційний досвід іншим. Тоді як журналіст – це той, хто оповідає дійсність. А публіцист оповідає дійсність у більш вільній та художній манері.

Бути письменником – це, в першу чергу, не стиль життя, а вміння структуровано працювати, використовуючи свої можливості.

Окрім того, письменник має багато знати, думати, читати, і... багато писати. Це все забирає багато часу. Знання про світ потрібно постійно поновлювати і перевіряти на міцність, тримати в тонусі мозок, слідкувати за трендами, розвитком мови, тим, що цікавить суспільство.

В. Г.: Як виглядає Ваш звичайний робочий день?

М. В.: По-різному, я багато пишу, малюю, пишу пісні, зустрічаюся з односельчанами, зокрема з дітьми, адже пишу в тому числі і для них. Ми також склали гарну звичку, що кожної неділі з двома хорошими друзями вирушаємо у подорож за село, на природу, де проводимо кілька годин, а кожного вівторка – це ринковий день у Сереті, ми, «вівторники», зустрічаємось у Сереті, де проводимо час серед друзів, згадуючи деякі особливі моменти нашої молодості, а також «трафунки» попереднього тижня.

В. Г.: Хто для Вас сучасний читач?

М. В.: Сучасний читач дуже спраглий якісного контенту в доступній йому формі. Кожен читач завжди потребує уваги і поваги, про що мусять пам'ятати автори та видавці.

(Продовження на 22 с.)

«Все у світі – від Бога...»

(Продовження з 21 с.)

Це і якість книг, і різноманітність перекладів, і жвавість контекстів. Це – зручні мережі продажу, доступність книги завжди і всюди, це інформація, заохочення, освіта.

В. Г.: Яким бачите своє найближче майбутнє як письменника? Чи маєте вже якісь плани?

М. В.: Готую до друку чергову збірку віршів та збірник пісень на слова Тараса Шевченка та інших поетів. Але з цієї точки зору в мене велика проблема. Поки що я не знайшов чоловіка, який переписав би мої пісні (написані мною від руки з нотами) в електронний формат, щоб їх можна було надрукувати у вигляді збірки.

В. Г.: Чи подобається Вам писати вночі? Бувало таке, що ви прокидалися або не могли заснути, оскільки якась надзвичайна ідея чи сюжет просто не йшли з голови?

М. В.: Так, я часто пишу пізно ввечері, коли завмирають соціальні мережі, не приходять робочі імейли й мовчить телефон. Іноді не можу заснути, бо обдумую статтю чи оповідання – тоді встаю і сідаю за ноутбук. Так, щоби прямо прокинутися серед ночі – ні, не було. Часом сняться якісь ідеї, і я їх запам'ятовую, але зранку виявляється, що це рандомний набір слів.

В. Г.: У письменників є теми, яких вони не торкнуться за жодні гроші чи популярність. Чи є у вас такі табу?

М. В.: Тут питання не в темах, а в тому, що саме висловлюєш. Я б ніколи не писав замовних політичних текстів, не займався б пропагандою жорстокості, дискримінації, міжрасової чи міжнаціональної ворожнечі, ненависті. А так, взагалі, вважаю за можливе обговорювати і писати про все, що стається в нашому житті.

В. Г.: Запитання як людині, яка стільки років живе у світлі поетичного виміру: що для Вас значить «добрий вірш», «добра поезія»?

М. В.: Добрий вірш – це монолітний, цільний вірш, що має класичну метрику, багату метафору, асонанси та алітерації. Талановита поезія – коли мінімальною

кількістю слів вдається передати максимум змісту.

Якщо це білий вірш, то мої вимоги ще строгіші. Вірш має бути блискучим! Кожен рядок варто читати вголос, і він має створити потужне енергетичне поле для душі – інакше це поганий вірш. Поезія – це метаматерія, площина духу, а не фізики. Поезія – це ковчег духу.

В. Г.: Пане Михайле, скажіть, чи вважаєте Ви себе щасливою людиною? І що, взагалі, оте щастя? Чи існує воно?

М. В.: Ви знаєте, я завжди був щасливою людиною... Я любив батьків, любив друзів, те середовище, в якому виріс. Я щасливий, тому що маю віру в Бога, тому що Бог подарував мені талант – величезний океан, щоб я розлив його по світові. І тоді хоча б іще

одна людина мала б усміхнутися! Це щастя! Сподіваюсь, прийде час, коли моє щастя можна буде помножити на вічність...

Я також щасливий, коли дивлюсь на природу, на те, що створив Бог для нас.

В. Г.: Якби Бог викликав до себе і запитав, чи хочете Ви щось змінити у своєму житті, прожити його ще раз, що б Ви відповіли перед обличчям Всевишнього? Чи хотіли б Ви прожити ще одне таке саме життя?

М. В.: Може, і хотів би щось змінити, але коли знаєш, що все у світі – від Бога, коли насправді Бог керує долею, твоїми вчинками, що життя веде тебе своїм шляхом, – хіба тоді можна думати про те, щоб щось змінити? Це незмінні речі Бога: час... матерія. Не можна втручатися у справи Всевишнього. Я не фаталіст, я просто вірянин. Я дякую Богові за те, що Він завжди зі мною, за те, що Він подарував мені це життя. Ми маємо піклуватися про Всесвіт. І тоді наш світ буде вічним. Життя потребує любові, хіба ні?

В. Г.: Коли Ви усвідомлюєте, що текст більше не треба доробляти та редагувати? Може, є якийсь внутрішній дзвіночок?

М. В.: Текст готовий, коли хороший. Коли розумієш, що сказав те, що хотів сказати, в найкращий із доступних способів. Але тут є маленький секрет – треба спершу добре знати, що саме хочеш сказати.

В. Г.: Розкажіть, будь ласка, дещо про Вашу діяльність у галузі музики. Скільки пісень Ви написали

досі? Чи були всі опубліковані й де? Чи маєте намір друкувати пісні?

М. В.: До цього часу я публікував у часописах Союзу українців Румунії понад 400 своїх пісень на слова національного поета Тараса Шевченка, а також українських поетів Румунії. Кілька із моїх музичних творів були надруковані у пісеннику «Шевченко у піснях» 2014 року, який появився в результаті співпраці професора Івана Кідешука з нині покійним українським композитором Андрієм Плішкою. Зараз я готую збірку пісень, яка включатиме всі музичні твори, складені мною до цього часу. Мій пісенний репертуар різнобічний. У ньому і сум, і жаль, і вибухи радості, і гумор із сатирою. Кожна пісня – це та мить, котру хотілося зупинити, подія, яку хотілось запам'ятати, хотілось більше про неї розказати, щастя, котрим хотілось поділитися.

В. Г.: Детальніше про Вашу діяльність в області живопису та про Вас як талановитого актора-виконавця ми поговоримо в одному з майбутніх інтерв'ю. Але, все ж таки, скажіть, скільки картин Ви створили досі? Чи були у Вас персональні чи колективні виставки, чи, може, Вам пропонували їх організувати?

М. В.: До цього часу, гадаю, я написав понад 1 000 картин, більшість із них – пейзажі. Приблизно 300 я подарував друзям, рідним, деякі з них продав. Багато моїх картин знаходяться за кордоном в Німеччині, Австрії, Польщі, Угорщині, Іспанії, Україні та Америці. На жаль, поки що виставок моїх картин не було і ніхто мені не пропонував їх організувати, хоч я був готовий це зробити. В даний час у майстерні та і в інших кімнатах, коридорах будинку, все ще залишається приблизно 150 картин.

В. Г.: Що таке талант, з Вашої точки зору?

М. В.: Талант – це майно. І хоч наука стверджує, що певні риси, схильність до певного хисту (через гени) ми успадковуємо від рідних, все ж таки, талант – це Божий дар, яким Господь обдаровує певних людей.

В. Г.: Що б Ви побажали тому, хто починає писати?

М. В.: Бути уважним до світу, бути гранично уважним до світу у всіх його проявах. Це дуже важливо, це провідна риса письменника, яка може забезпечити йому шлях до порозуміння з аудиторією. Працюйте багато, вдосконалюйтеся, будьте уважні та отримуйте задоволення.

В. Г.: На завершення, назвіть книжки, які Ви написали.

М. В.: До трьох згаданих збірок додам ще: «На берегах надії» (2009 р.), «Розумний папуга» (2011 р.), «Світ за рідним порогом» (2013 р.) та «Душі моєї оберіг» (2019 р.)

В. Г.: Дякую за приємну розмову і відвертість.

Світлина Віктора Григорчука

Михайло ВОЛОЩУК

Корінь вічності

В моїм степу гуляють коні,
В моїм степу шумлять дощі
Високі в гомінкій погоні,
І сонце сходить з-за душі.

В моїм степу не смерть крокує,
Не смерть загрожує життю,
Тут корінь вічності панує,
Даруючи наснаги дню.

Про це тут гомонить цвітіння
Під владуванням висоти,
Тут крізниться моє сумління,
Зникає острах темноти.

Тут буйно радість духу бродить,
Даруючи з своїх скарбів,
Все те, що степ під сонцем родить
З моїх прещедрих корінців.

Хотів би в віршах передати
Те царство світлої краси,
Та звідки слово те узяти,
Щоб в нім замріяли степи?

Степи, в яких гуляють коні,
З яких віки сюди, до нас,
У первозданності законі
Небес шлють віщий синьоглас.

Тут кожний камінь голос має,
Тут кожна стежка степова
Веде в історію і знає,
Хто пращур мій і хто є я.

Я власник славного творіння, –
Мов світлість поту на чолі,
Живе моє міцне коріння,
Снагу оддаючи землі.

Микола КОРНИЩАН

Зі збірки *Нутряна неосяжність*

Денник з маяка

17 липня 2053

повітря розчинює зайве сяйво
знебарвлює декілька тіней
спійманих у нерети
витягнені з безміру води
нібито в темних глибинах
знаходилося б все те
чому не слідувало би існувати
і в цім часі
припускаєш знаючи що тобі не дозволено
покидати маяк який виловлює
світло зірок
з інших вимірів
розмаює його аж до межі
земної реальності
аж до обрію за яким
розпочинається завтрашній день
майбутність інших віддалей
відбута водночас із твоєю теперішністю
у цю мить в якій
тобі приносять витягнену з тьми моря
скалку метеориту ймовірно
відірваного саме від зірки
блиск якої проціджується ще й зараз
крізь велетенську лінзу
що підмінює дах аркади
з якої тобі дозволено
бачити все
розуміти що повсюди
повинно б бути щось зовсім інше

17 липня 2053

сьогодні саме той день
коли вже не пам'ятається аніщо
через те що ще зранку
сам час спинився на декілька годин
а зараз
у цій симульованій вічності
вирвана вітром
у вікні що зісталося зачиненим
кристалізується фалю морської прозорості
майже ламкої
пісок розбитих клепсидр
позначає сліди твоїх кроків
що щезають у брилах дзеркала
перед яким стоїш та бачиш що
між усім тим що існує насправжки
та тим що могло б бути іншим

зберігається надто пребагато порожнечі
схожої на нутро твоєї тіні
що здобуває об'єм
чіткі контури
та своєрідний скляний глянс
вигідний плавному плаванню
мов крізь випорожнену від повітря воду
крізь цей прозорий простір
в яким ніхто вже не може ворушитися
за виїмком тих котрі
нехтуючи відсутність часу
можуть відходити в море
тільки щоби забути
тільки щоби померти

2 серпня 2053

земля стає твердішою
на стежках тих які зовсім недавно
повернулися з води
тут на цей острів
де життя триває
тільки поруч дзеркал
які не розіб'ються ніколи
де починають години
сутінків призначених для
підготування майбутнього
і щось що знаєш що буде тільки так
як було ще й іншим разом
тільки тут
де все те що існує набирає контурів
лишень при світлі
з'являється в звичайних місцях
аби придати сенс іншим наявностям
твоєму наближенню до відсвіту сутіні
до скла вікна маяка
повторюючи декілька сцен
з берегів з дорогами з водою
яка гусне на склі
що відображає все зовсім інакше
щораз коли

безугавно розглядаючи той самий епізод
запитуєш себе чи не було би краще
якщо усе те що трапляється тільки так
як повинно би траплятися
відбувалося би інакше

13 серпня 2053

під ранок хвиля виносить на берег
згусток тьми людської форми
начеб то була чиясь тінь
з піском що скляніє замість волосся
та синім пір'ям
що росте прямо з рук
нібито в птахів прихованих у колодязях
схованих від тих котрі не припиняють
розшукувати ріки які допомогли б
згадати небо
погасле вірогідно в очах останнього втопленика
той чужак котрий знав ким ти є

учащав та диктував як тобі слід би писати
про все те що не знав аніхто
прорікав що деякі дні
навіть і не припадають твоєму життю
що за обрієм який ти бачиш
починає майбутнє інших
відбуте водночас з твоєю теперішністю
говорив про тих які відходять у море
тільки щоби померти
коли скло вікна маяка
повторює одні й ті ж сцени
аж до ранку в яким
розумієш що уже не можеш покинути маяк
що тобі бракує твоєї тіні
коли терпівши тягар відсутності
будь-якої теперішності
знаєш що за осянням
переповненим багатобарвним повітрям
не існує аніякого іншого світу

Літературно-культурний календар „Нашого голосу” ВЕРЕСЕНЬ

1 вересня

- 70 років від дня народження Віктора Григорчука (1950 р.) – кореспондента українських публікацій та перекладача, голови Ясської філії СУР.

8 вересня

- 52 роки від дня народження Романа Петрашука (1968 р.) – українського публіциста, редактора часопису «Вільне слово», викладача українського відділення факультету іноземних мов Бухарестського університету.

10 вересня

- 49 років від дня народження Ірини Мойсей (1971 р.) – української письменниці, публіциста, головного редактора літературного журналу українських письменників Румунії «Наш голос».

- 73 роки від дня народження Миколи (Колі) Курилюка (1947 р.) – українського культурного діяча, кореспондента українських публікацій.

13 вересня

- 41 рік від дня смерті Івана Федька (1938-1979 рр.) українського письменника.

16 вересня

- 35 років від дня народження Миколи Мирослава Петрецького (1985 р.) – українського культурного діяча, голови Союзу Українців Румунії, депутата Парламенту Румунії, автора юридичних праць, кореспондента українських публікацій.

17 вересня

- 57 років від дня народження Ірини Люби Горват (1963 р.) – українського історика, публіциста, кореспондента українських публікацій.

18 вересня

- 1 рік від дня смерті Миколи Майданюка (1934-2019) – українського культурного діяча, кореспондента українських публікацій.

25 вересня

- 48 років від дня народження Юрія Андращука (1972 р.) – українського педагога, публіциста, літературного критика.

26 вересня

- 78 років від дня народження Марії Опрішан (1942 р.) – української письменниці, кореспондента українських публікацій.

Лариса-Міхаєла ІСПАС

В ПОНЕДІЛОК ПІСЛЯ ФОМИНОЇ НЕДІЛІ

(міні-роман)

Від Тиси до Димбовіци

*There's a lady who's sure
All that glitters is gold
And she's buying a stairway to heaven.
When she gets there she knows,
if the stores are all closed
With a word she can get what she came for.
Ooh, ooh, and she's buying a stairway to heaven¹.*

Герта Куку, закохана в британського гітариста Джеймса Патріка Пейджа, перейменувала історично відому бухарестську вулицю Каля Вікторіей на бульвард *Led Zeppelin*, але про це знала тільки вона та її плюшевий ведмедик Джон Генрі Бонем, який носив це ім'я тільки по понеділках та вівторках, а кожної середи, п'ятниці та інколи суботами, Герта звала його Джоном Пол Джонсом (Робертом Плантом не звала його жодного разу), а неділями не звала його ніяк. Неділями вони розмовляли *тет-а-тет* про «44016 Джимміпейдж» – астероїд головного поясу, відкритий 30 листопада 1997 року.

Герта Куку була схожа на свою матір Міріам, яку ввіймали мармаційські рибалки у річці Тиси. Міріам була русалкою – тисовою русалкою. Якраз тудою проходив Миндру Каравар Куку – батько Герт, він настоював, щоб потисянські рибалки продали її йому, але рибалки не захотіли брати від нього грошей, а попросили, щоб він помолився за них блаженною мовою на Рахманський Великдень.

Миндру Каравар Куку, син Забулона Куку, внук Аріматея Куку, правнук Констандина Куку та пра-правнук Самсона Куку був останнім нащадком блаженного роду рахманів.

«Помолюсь!» – погодився Миндру Каравар Куку невідаючи, яке горе чекає на нього, бо Міріам не на-

родила йому сина, а дочку – Карлу. Коли через три роки народилась Герта, він приховував її, щоб ніхто не дізнався про її існування, і жив далі з русалкою Міріам, хоча шлюби у рахманів тривають лише до другої дитини в сім'ї, після появи якої чоловік та жінка живуть у цілібаті. Він надіявся, що Міріам таки народить йому сина.

Коли Герті було сім років, а її мати знову завагітніла, він повіз її до Бухаресту і залишив на вулиці Каля Вікторіей...

Міріам таки народила йому сина, якого він назвав Забулоном – у честь свого батька.

*There's a sign on the wall
But she wants to be sure 'Cause you know
sometimes words have two meanings.
In a tree by the brook,
There's a songbird who sings,
Sometimes all of our thoughts are misgiven.
Ooh, it makes me wonder,
ooh, it makes me wonder².*

Герта завжди вважала себе хлопчиком. Її батько рахман Миндру Каравар Куку вдягав її тільки в хлопчачий одяг, і не дозволяв бавитись з ляльками, а тільки з кониками, м'ячем, автомобілями, вантажівками, тракторами та іншими іграшками для хлопців, тому вона дуже здивувалась, коли стара ворожка, циганка мама Саламандра, назвала її «проклятим дівчиськом».

Саламандра знайшла Герту блукаючою по лівому березі Димбовіци, коли поверталася разом зі своєю дочкою Сімерією, від пані Гермینی Йонеску, якій ворожила кожної п'ятниці, щоб повернути її коханого Джорджа.

¹ Ця леді стверджує:
Золото все, що блищить,
І вона купить сходи в небо.
Варта слово сказати –
І своє можна взяти
В час, коли не дістати навіть хліба.

(Led Zeppelin – «Сходи до раю»)

² Знак висить, де стіна,
Але не вірить вона,
Адже іноді буває по два значення у слів.
Біля річки в кущах
Заспіває співучий птах,
Але небезпечні часом наші думки.
О, як це дивно.

(Led Zeppelin – «Сходи до раю»)

Герта змалку любила блукати берегами вод. Русалка Міріам, мати Герт, навчила її розмовляти з рибами (хоча люди вважають риб німими). І так вона подружилася із королевою лостриць³, яка кожного року спускалася Тисою аж до Дунаю, до острова-фортеці Ада-Кале⁴, де зустрічались всі королеви риб Османської імперії, Австро-Угорщини, Сербії, Болгарії, Малої та Великої Влахії, Дракулії, Мунтенії та інших країв...

Лорелай, королева лостриць, розповіла Герт, що в підводному царстві немає жодної золотої риби, яка б виконувала людські бажання. Були такі риби, але послідню зловив османський султан Сулейман Кануні, ще в 1550 році, а коли бідна рибка не хотіла виконати його бажання – завоювати весь світ, він заборонив їй виконувати людські бажання, і відтоді золота рибка зі сорому почервоніла і заховалася назавжди від людського ока.

Ще розповіла їй Лорелай, що острів-фортецю Ада-Кале греки називали Арітеєю (про це знала і її мати русалка Міріам) і що на ній жив велетень – Гейрон син Хрісаора й Каллірої, що мав три тулуби, три голови, шість ніг і шість рук. Чудовисько вирощувало на острові череди волів, яких годував людським м'ясом, поки цар Еврісфей (нащадок Зевса, онук Персея, син Стенела й Нікіпи) – цар прадавнього грецького міста Тірінф, що жив у залізному глечик

не дав Геркулесу завдання, яке вважав неможливим – заволодіти волами велетня Гейрона, що жив на далекому острові, при цьому не вимагаючи їх і не купуючи.

В пошуках Гейрона Геркулес перетнув Європу і досяг Тартесса, відділив Європу від Африки, викопавши між ними канал. Інші говорили навпаки, що звужив протоку, щоб крізь неї не могли пропливати кити й інші морські чудовиська. Геркулес поплив до шуканого острова по воді, страждаючи від спеки. Поки не пригрозив богові сонця Геліосу стрілою, і той дав йому мідну посудину, на яку Геракл встановив вітрило з левиної шкіри.

Коли добрався Геркулес до острова-фортеці Ада-Кале, йому назустріч вийшов пес Ортр – брат Лернейської гідри та Цербера. Геркулес вбив пса булавою і погнав воли до Дунаю, але пастух Менет дав знати про це Гейрону, який викликав Геркулеса на поєдинок, в якому загинув, коли Геркулес прострілив всі його три тулуби єдиною стрілою. На допомогу велетню прибула сама Гера, але Геркулес поцілів стрілою і в неї, тож богині довелося покинути острів Ада-Кале. З крові Гейрона виросло дерево з червоними плодами, яке родить раз у дев'ять років в ніч Святої Ани Синз'яни, а хто вкусить з його плодів, буде жити вічно не старіючи.

(Далі буде)

³ Лостриця – (від рум. *lostrița*) лосось дунайський, головатиця.

⁴ Ада-Кале – невеликий острів на Дунаї, населений переважно турками, який був затоплений у 1970 році під час будівництва гідроелектростанції Залізни Ворота.

Ой копав я керниченьку

Українська банатська народна пісня

Обробка Івана Лібера

Помірно

1. Ой ко- пав я кер-ни-чень-ку Не ді- лень- ку - дві. Ой жаль
Лю- бив, ко- хав дів-чи-нонь-ку Лю-дьом, не со- бі.

не- по- ма- лу, Лю- бив, ко- хав дів-ча зма- лу, Лю-бив та й не взяв

2. Уже тота керниченька
Заширилася,
Уже моя дівчинонька
Зажурилася.

Приспів.

3. А вже з тої керниченьки
Орли воду п'ють,
А вже мою дівчиноньку
Під вінок ведуть.

Приспів.

4. Один веде за ручину,
Другий за рукав,
А я стою, серце краю,
Што її не взяв.

Приспів.

Корнелій ІРОД

СВЯТО

IV. Ворог мого ворога

(Уривок з роману)

(Продовження з № 314)

7.

Микола Іванишин швидко звик жити в Бухаресті, можна сказати, що він був навіть задоволений теперішнім своїм життям. Працював водієм автобуса на 31 маршруті й заробляв непогано, а Данієла, в котрої він жив, була жінкою порядною, лагідною і доглядала його, мов справжня дружина, а тому він навіть подумував одружитися з нею, незважаючи на те, що в Данієли уже було двоє дітей.

А теперішню свою ситуацію, тобто одержання водійських прав всіх категорій і кваліфікацію екскаваторника – правда, після півторарічної й нелегкої наполегливої праці: і працювати робітником транспортного підприємства, і вчитися у вечірньому ремісничому училищі – завдячує Іванишин насамперед своєму колишньому колезі з партійної школи «дядькові» Марінові Шербанові. Він – майстер Транспортного підприємства міста Бухареста (ТПБ) і одночасно – а цей факт особливого значення – секретар парторганізації підприємства. Коли прибув Микола Іванишин в столицю, «дядько» Марін Шербан радо зустрів свого колишнього колегу і допоміг йому спочатку найнятися в ТПБ на таку-сяку роботу (бо Іванишин не мав жодної кваліфікації), щоб одночасно він одержував і зарплату, і міг вивчитися на водія та екскаваторника. Шербан порадив Миколі Іванишину, щоб той при оформленні документів у відділі кадрів у автобіографії не згадував про своє виключення з партії, бо Марін Шербан був тієї думки, що Іванишина було виключено безпідставно і що з часом цю помилку, цю несправедливість можна буде поправити. Колишній колега не уточнив, як саме, але Микола Іванишин був певний, що «дядько» мав на увазі повернення його в лави Румунської Робітничої Партії.

А до загального задоволення Миколи Іванишина добавилася одного дня ще й радісна вістка: до ТПБ прибули десять нових мікроавтобусів TV¹, яким треба було робити обкатку. Серед десятих водіїв, пропонує виконувати цю технічну діяльність,

зачислювався й Іванишин, а сталося це, розуміється, завдяки рекомендації товариша Шербана. Само собою, що на підприємстві було чимало більш досвідчених водіїв, ніж Микола Іванишин, щоб обкатати нові мікроавтобуси. Але ніхто із ТПБ не наважувався знехтувати рекомендацією секретаря партійної організації.

– Під час обкатки, – сказав Марін Шербан Миколі Іванишину, – ти матимеш нагоду відпочити трохи, бо твій 31 маршрут і найдовший в Бухаресті, і з найбільшим числом пасажирів. Крім того, водіння нового TV на відстані 3 000 кілометрів дозволить тобі любоватися мальовничими краєвидами нашої країни.

– Таким чином, міг би я відвідати й свою маму! – зрадів Іванишин. – Не бачив я її стільки часу.

– Певна річ. Їдь, куди хочеш. Головне, – уточнив Шербан, – проїхати отих 3 000 кілометрів без вантажу зі швидкістю не більшою, ніж 60 кілометрів на годину, уникати стрімких доріг, міняти масло двигуна після кожних 500 кілометрів, зупинятися в автомайстернях через 500, 1 000 і 2 000 кілометрів для періодичної технічної ревізії, а вкінці повернутися в наш гараж для генеральної ревізії. Ось і все. Щасливої тобі дороги!

Микола Іванишин ще раз переконався, що Марін Шербан дуже порядна людина, бо без його підтримки не попав би він у ту десятку водіїв, яких призначили проводити обкатку нових мікроавтобусів. А ось йому пощастило бути під Шербановою протекцією.

Іванишин радів, що після стільки часу відвідає нарешті свою маму, подумав, що треба підготувати їй якісь подарунки, які б і сподобалися старій матері, але були б і корисними. Купить їй сукню і гарну хустку, купить також черевики і побачить ще що, після того, як порадиться з Данієлою, бо жінки крає розуміються на цьому. Візьме якісь подарунки й для Вероніки, Ґеорґія та для їхньої донечки, котра, пишуть йому, уже у п'ятому класі. Ти диви, як минають роки! Їм він дуже вдячний, адже Вероніка та Ґеорґій допомагають його мамі у важких роботах, бо вона, бідна, безсила і насамперед не через ста-

¹ TV – автобуси та мікроавтобуси виробу румунського автозаводу імені Тудора Владіміреску. (К. Ір.).

рість, а через клятий ревматизм, який карає її вже стільки років. Теж вони купують їй у місті те, чого нема у сільському магазині. Але Микола ще вдячний своїй двоюрідній сестрі й за інше: через неї він держить зв'язок із мамою – оскільки вона неграмотна, Вероніка читає їй його листи і теж вона відписує Миколі, правда, іноді зовсім коротко: «Тітка Пасюня, слава Богу, здорова, але дуже скучає за тобою!» «А я вдячний первачці² і за стільки», – подумав він.

Микола Іванишин вирушив у дорогу одного понеділка у середині червня. Стояв погідний день. Напередодні він купив подарунки, заповнив бензином бак мікроавтобуса, поставив у багажник скриньку з бідончиками мінерального масла і ліг спати рано, щоб рушати вдосвіта, коли холодніше. Спочатку він подумав взяти в цю подорож і Данієлу, бо, жалілася вона, що за все своє життя виїжджала з Бухареста один тільки раз – було то якихось десять років тому, коли їхала до Олтеніци на похорон своєї тітки. Тоді їй дуже сподобалося! Ні, ні містечко Олтеніца, а порт, куди повів її тітчин син, тобто її двоюрідний брат, і Дунай дуже сподобався їй, тому що він багатководний, величний і не смердить, як смердить в Бухаресті Димбовіца. Але Микола передумав – навіщо з'являтися йому в Златні з Данієлою?.. Ще добре, що вона не запропонувала сама їхати з ним – він не мав би ніякої причини відмовити їй. Краще їхати йому самому. Бо, якби їхала й Данієла, з ким залишати дітей? Хлопці, правда, вже величенькі: менший – першокласник, а старший – у третьому. Але хіба залишиш їх дома, щоб два тижні «господарювали» самі? Отож, поїде без Данієли. А вже доїхавши в Златну, Микола зробить своїй мамі, крім подарунків, ще один радісний сюрприз – покатає її на мікроавтобусі. Бо вона ось уже постаріла, а машиною ще ніколи не їхала. Повезе він маму, приміром, до кількох міст Сучавської області, коли там торговиця. Скажимо, у вівторок до Серету, у четвер до Сучави, а в п'ятницю до Радівців. На торговиці людно, багато всякого товару, і вона, може, схоче щось купити.

Микола Іванишин виїхав з Бухареста ще до сходу сонця. А вибрав він маршрут Бухарест-Васлуй-Ясси-Сучава; був би ще інший: Бухарест-Бакеу-Пятра Нямц-Ватра Дорней-Кимпулунг-Сучава, але на цьому маршруті він мав би їхати і гірською дорогою, а це заборонено під час обкатки нового двигуна. Отже, вибрав він перший маршрут, на якому нема надто стрімких доріг. У Яссах зупиниться, щоб пообідати в якійсь їдальні чи буфеті, звідки поїде до Сучави, де зробить першу заміну масла й першу після 500

кілометрів ревізію. Іванишин мав при собі записник, щоб занотовувати проїхані кілометри, зміни масла та ревізії.

Подорож розгорталася нормально, погода була сонячна, спокійна, і лиш серце Миколи Іванишина радісно тьохкало: невдовзі побачить він свою маму й рідне село! Які зміни побачить він там? Що поробляють його златняни? Одне точно відбулося: заснували, певне, й вони колективне господарство, бо вже не було й їм, що робити, якщо процес соціалістичного перетворення сільського господарства завершився у всій Румунії, ні? Власне, писала йому про це й Вероніка – є уже і в Златні колектив і назвали його «7 Листопада». «Лише, щоб не сталося і в них, як у Серільої...» – мимохіть подумав Іванишин. А цікаво: хто голова колективу? А секретарем сільського партійного комітету і головою сільради хто? Мабуть, Івасюк. В якомусь листі міг він запитати Вероніку про це, але не хотів, щоб хтось подумав, що він, Микола Іванишин, жаліє, що він уже не є тим у Златні, ким був. Ні, не жаліє. І не жаліє тому, що він і тепер переконаний, що тоді у Златні не настав момент для заснування колективного господарства. І не тому, що він взагалі проти колективу. Ні. Може, колективна праця хороша, може, вона продуктивніша, а тракторами та іншими сільськогосподарськими машинами легше працювати й вигідніше на обширних площах, ніж на малих латках поля. Але не в цьому річ. Йдеться про те, що, на його думку, партія хибно ставить проблему, заявляючи, що власником землі вже є не Іван, не Василь і не Митро, тобто селяни, а що вона належить всім, а це за мисленням землероба означає, що земля вже нічия, ну, принаймні державна, але точно – вона вже не його! І якраз з цим не згідний селянин, а не з колективною працею. А цю вагому і непростиму помилку вкоїла партія лише тому, що ті, котрі керують нею, ніколи не мали поля й не обробляли його. Бо інакше вони мали здати собі справу, мали зрозуміти, що для селянина земля – це його життя. І як йому цуратися життя?! Та ще ніби й добровільно! Бо якщо мав би він таку силу, тобто якщо був би він, Микола Іванишин, першим секретарем РРП³, він мав установити таке правило: селянин залишається й надалі власником землі, власність підтверджена документом, і, якщо селянин бажає, може об'єднувати свою землю в колектив, щоб краще обробляти її, щоб мати трактори і комбайни, щоб міг вживати хімічні добрива і так далі.

(Продовження на 30 с.)

² первачка – двоюрідна сестра. (К. Ір.).

³ РРП – Румунська Робітнича Партія. (К.Ір.).

СВЯТО

IV. Ворог мого ворога

(Продовження з 29 с.)

І тоді не станеться ніде того, що сталося в Серільої. Бо записаний у колектив селянин, якщо залишається справжнім власником землі, може розпоряджатися нею, як хоче: може продати свою землю, може орендувати її, може дати синові чи дочці в придане тощо. А то навіть може вийти з колективу, якщо він чимось незадоволений. В таких умовах справи землеробства пішли б, як по маслу! А так? Партія не поступила, як треба, тобто нормально і насамперед не докумекалася, що для мужика понад землю нема нічого дорожчого, а тому колективізація не буде успішною, як намічає партія, бо партія належить пролетаріатові, себто робітникам, а не плугатарям, хоч не один із них все ж таки у лавах партії. Але дарма. Теж дарма роздав Ленін землю землеробам, якщо прийшов Сталін і відібрав її в них силоміць і загнав усіх у колгоспи під приводом, що нібито приватна власність породжує капіталізм, експлуатацію людини людиною. Нині вже дарма критикують сталінізм, бо ідея, що приватна власність породжує капіталістичні відносини, ще живе!

Через якийсь час Микола Іванишин розсердився сам на себе: ади, дурень! Навіщо йому провокувати ці запеклі «дебати» самого зі собою на таку складну тему?! То правда, що він завжди мав звичку проводити в голові «розмови» за і проти перед тим, ніж приймати якесь важливе рішення. А тепер що? Хіба це його справа? Хай роблять, що хочуть! Шляк би їх трафив! Ось, як гарно муркоче двигун, яка приємна подорож, які прекрасні пейзажі, які цікаві місцевості, якими проїжджає! А він морочить собі голову чужими проблемами! Та чорт з ними!

У Текучі він із незадоволенням помітив, що роздулося переднє колесо – праву шину пробив товстий підковний цвях. Микола Іванишин змінив роздуте колесо запасним, бо довідався від перехожих, що в їхньому містечку нема станції вулканізації. Нічого, заліпить камеру у Васлуї або в Яссах, але знадобилося б мати дві-три запасні камери, щоб не залежати від вулканізаційних станцій, бо якщо,

скажимо, в дорозі проб'ється ще одна камера, що тоді?

У Васлуї він уже не зупинявся, бо не зустрічав потрібної шиномонтажної станції, але й не хотів цикавитися в когось, щоб не тратити час, а пошкоджену камеру зладить уже в Яссах.

До Ясс доїхав він в обідню пору і таки на окраїні міста побачив автовокзал ОАТП⁴. Подумав, що такого масштабу підприємство повинно мати ремонтне ательє, де він міг би вулканізувати пробиту камеру. Його припущення виявилось правильним, бо, крім того, що вулканізували йому камеру, від завідувача складом запасних частин Микола Іванишин отримав ще дві нові. За них заплатив він більше, ніж була їхня торговельна ціна, а комірник задоволено сказав йому пошепки:

– Ви, певне, розумієте, що я не можу виписати вам квитанцію...

– То нічого. Я не з тих, що мудрі по шкоді, і вдячний вам, що стали мені у пригоді, – сказав Іванишин і хотів іти, але повернувся й запитав: – Скажіть, будь ласка, де можна пообідати десь поблизу, в якомусь буфеті чи ресторані?

– Можна навіть і в нашій їдальні. П'ять леїв – три страви, дуже смачні. Їдальня ось там.

В їдальні Іванишин заплатив не 5 леїв, а 4,50 – видно комірник не обідав тут, то й не знав ціни... А страви й справді були смачними: борщ з фрикадельками, дві відбивні котлети, салат з помідорів та огірків, а на десерт – пампушка в сметані.

Після смачного обіду Микола Іванишин збирався рушати в дорогу таки одразу, але подумав, що теж в цьому ОАТП варто поміняти й масло, хоч проїхав він не п'ятсот, а чотириста з чимось кілометрів, та різниця лише кілька кілометрів не має жодного значення для обкатки. На цьому великому підприємстві знайдеться механік, котрий за двадцятку поміняє масло, фільтр і проведе першу ревізію мотора. Бо в Сучаві, де планував він зробити це, прийдеться тратити час, аби знайти якесь авторемонтне ательє. Але в Сучаві таки зупиниться: купить мамі коробку різних тістечок. Певна річ, він міг би купити те і в златнянській цукерні, заснованій таки ним, але це означало б зустрітись із не знати скількома людьми, а він хоче цього уникнути, бо ще не приготовлений душевно розмовляти з односельчанами, але й щоб доїхати швидше додому, до мами – «дядько» Шербан має рацію: «Іди, Миколо до мами. Іди, доки маєш до кого йти...».

(Далі буде)

⁴ О.А.Т.П. – Обласне автотранспортне підприємство. (К. Ір.).

Віргілій РИЦЬКО

ЕПОПЕЯ ЗАДУНАЙСЬКИХ КОЗАКІВ

(Драма)

(Продовження з № 314)

8. Переправа через Дунай у Кілії

Далеко на обрії видніється смуга води, яка блищить на сонці. Група вершників, яка розвідувала місце, галопом повертається до валки і зупиняється перед нею.

Вершник: Браття, вже недалеко йти. Бачите, видніється в долині Дунай, через який нам треба буде переправитися?

Голос з натовпу: Яка туди дорога?

Вершник: Дорога рівна, степова. Вздовж багата трава. І ми не бачили ніяких перепон для того, щоб дійти до Кілії.

Валка підходить до Дунаю, коли сонце вже сховалось за обрій і наступили сутінки.

Іван: Браття, тут переночуємо, а завтра почнемо переправлятися через Дунай. Я піду пошукаю місце переправи і домовлюсь про пором та човни.

Іван з десятима вершниками їдуть шукати човнярів, які могли б перевезти їх на турецьку землю. На березі Дунаю помічають вогонь і рушають до нього.

Іван: Добрий вечір, люди добрі!

Весляр: Ласкаво просимо вас, панове! З якою нагодою прибули до нас?

Іван: Ми українські козаки, які покинули батьківщину через москалів.

Весляр: Ми чули про безчинства москалів. Де вони ступлять – там усе спустошують.

Іван: Ми народилися вільними і не хочемо бути рабами.

Весляр: У Дельті Дунаю будете вільними. Ми перевозили й інші групи українських козаків, які тікали від москалів.

Іван: І як вони пристосувались до цих місць?

Весляр: Козаки – добрі господарі. Добрі рибалки і мисливці. А тут багато риби і дичини. Бувають незгоди між ними і некрасівцями, які прибули сюди раніше, але з часом вони погодяться між собою, бо, слава Богу, тут багато землі, вистачить всім.

Іван: Ми хочемо вдосвіта почати переправлятися.

Весляр: Як ви скажете, пане! Ми будемо готові після співу півнів. Бачу, що і цієї ночі місячно. Тож вдосвіта можемо починати.

Іван: Гаразд. Тоді ми повернемося до наших людей, а рано-вранці будемо тут готові до переправи.

Весляр: Візьміть по рибині і по чарці горілки.

Іван: Вип'ємо по чарці. Дякуємо вам.

Весляр: Георге, налий горілки козакам.

Іван: (перехиливши чарку) Дякуємо за частування, побачимося завтра!

Весляр: Добраніч, будьте здорові. Побачимося вранці!

Вершники направляються до свого табору. Настає ніч і все затихає, тільки повний місяць пильнує світ.

Перед сходом сонця валка підходить до місця переправи через Дунай. На березі стоять великі човни з п'ятьма веслярами по кожному боці. Трохи вище – два пороми з поручнями на двох боках. Люди починають сідати в човни. На пороми заводять коней, затягують вози. Довкола галас і метушня.

Човняр: Люди добрі, не нагромаджуйтеся, бо маємо досить часу перевезти всіх. На кожний човен хай сядуть по 20 осіб з малою поклажею.

Люди сідають у човни, які відчальюють від берега, починають перепливати Дунай. На поромах шум, бо з кіньми і возами клопоту більше.

Поромник: Великий вантаж кладіть попереду, потім вози, а після них коней.

Козак (звертається до двох людей з кіньми): Коли бачите, що кінь наляканий, то надіньте йому мішок на голову, і він утихомириться, так поведете його на пором.

Поромник: Будьте уважні на поручні! Добре було б, щоб діти переїжджали на човнах!

Козак (звертаючись до дітей): Діти, утихомиртесь! Не грайтеся на краях порому, щоб не посковзнулись і не попадали у воду!

Дитина: Ми дуже уважні.

Поромник: Не дивіться, що Дунай тихий, він дуже оманливий. Знаєте скількох неслухів забрав.

Дитина: Ми звикли до води, дядьку, бо багато разів купалися у Дніпрі, вміємо і плавати, і рибалити.

Поромник: Все ж таки, будьте обережні.

Козак: Краще відійдіть від краю, щоб ми не перживали за вас.

(Продовження на 32 с.)

ЕПОПЕЯ ЗАДУНАЙСЬКИХ КОЗАКІВ

(Продовження з 31 с.)

Дитина: Будьте спокійні, ми будемо уважні не впасти у воду.

Діти продовжують гру біля поруччя. Враз одна дитина сковзається і падає у воду.

Дитина: Рятуйте! Ванюша!

Голос із порома: Що там? Що сталося?

Друга дитина: Ванюша упав у воду! Рятуйте!

Жінка (вхопившись руками за голову): Ванюшо! Ванюшо, моя дитино, де ти?

Люди хвилюються.

Голоси з натовпу: Що там? Що сталося? Хто упав у воду?

Пором тихо відчалює, але рухається досить повільно. Минуло багато часу, доки віддалився від місця, де упав Ванюша. Три поромники скачуть у воду і починають шукати дитину, раз у раз пірнаючи. Через якийсь час вони виходять на берег без дитини.

Перший поромник: Нам дуже шкода, але ми не знайшли хлопчика.

Другий поромник: Це трагедія, але хай вона стане наукою для всіх батьків, щоб краще дивились за своїми дітьми.

ЧАСТИНА ТРЕТЯ – ВІЛЬНА ЗЕМЛЯ І ВІЛЬНІ ВОДИ

9 Хрещення

Дельта Дунаю. Води. Болота. Деревна обплетена ліанами, папороті, комиш. Здалека видніються маленькі курені, що утворюють слободу. Неповдалі від них місце, де козаки поставили свій кіш. Літня пора. Люди побіля господарств. Діти граються на майдані. Група козаків розмовляє.

Іван: Я цілий тиждень їздив до Вилково і до Караорману. Там бачив як зорганізувались козаки, які прибули сюди тому 3-4 роки. Поки-що вони ще в небезпеці.

Остап: Чому? Хіба вони не вільні?

Іван: Наполовину!

Федір: Як це може бути, Іване, наполовину вільні?

Іван: Ось як! Вони добре організувались у тих місцях, але на них часто нападають некрасовці.

Федір: Мабуть, некрасовці в кращих відносинах з турками!

Іван: Може бути й це! Вони прибули сюди давно й оселились там, де захотіли.

Остап: Так воно і є. Перший прибулий вважається хазяїном того місця, у той час, як прибулі пізніше повинні боротьбою здобути собі місце.

Іван: Остапе, не будемо ми перші нападати, але й не будемо стояти з руками за пазухою, якщо вони нападуть на нас.

Федір: Наразі їх набагато більше ніж нас!

Іван: Я чув, що у них 800 воїнів, готових напасти будь-коли.

До гурту наближаються священник і Лаврін, жваво розмовляючи.

Священник: Як справи, Іване, давно я тебе не бачив?

Іван: Отче, мене тут не було.

Священник: Цієї ночі ти мені снівся. Їздив на коні, але був задуманий. Чи так воно і є?!

Іван: На жаль, так і є, панотче!

Священник: А що тебе засмутило там, де ти був?

Іван: Наші козаки, які прибули 3-4 роки тому. Одні живуть у Вилково, а інші у Караормані.

Священник: Це не погано, бо там добрі місця!

Іван: Місця добрі, а їх сусіди злі.

Священник: Я чув, що некрасівці весь час гнівають їх і навіть знищують їх майно. Вони поведуться так, ніби привезли зі собою землю з Росії!

Лаврін: Довго не будуть вони наводити свої порядки, хай ще ми зорганізуємося. Бачу, що нас більше шоттижня.

Іван: А їх вже поверх 800 і мають все, що їм потрібно для боротьби.

Священник: Іване, не журися про це. Знаєш, що каже Екклесіаст?

Іван: Не знаю, отче!

Священник: Він каже, що існує час для всього: час для перемоги, час для подолання, час для миру і час для боротьби...

Федір: Спочатку ми повинні зорганізуватися, підтвердити нашу бойову силу, а потім будемо думати про перемогу.

Лаврін: Невдовзі зорганізуємося і ми. Підождіть, як каже панотець, на все свій час!

Священник: Лавріне, я тебе не питав, що твій внук поробляє?

Лаврін: Росте, отче! Великий буде!

Іван: Панотче, а коли похрестимо його?

Священник: Нам треба ще попрацювати, щоб закінчити церкву, яку ми тут почали будувати. Вона буде тимчасова, бо, як я бачу, ми не залишимося тут, поки не вияснимо наші суперечки з некрасівцями.

Іван: Все ж таки, ми готуємось до хрещення. Це буде перше хрещення на свободі.

Священник: Молімся Богу, щоб число тих, що родяться на свободі, зростало.

Лаврін: Панотче, через 30-40 років ці землі, що між водами і не тільки ці, а й геть далеко до Ісакчі, до Чукурови будуть заселені потомками запорізьких козаків.

Священник: Хай почує тебе Бог!

Іван: Вже мати і моя дружина почали радуватися, як будуть готувати хрещення. Я хочу дотриматись наших українських звичаїв і на цих землях, які Бог дав нам і для майбутніх поколінь.

Настав день хрещення. У хаті все приготовлено так, як для великої релігійної події в сім'ї. Люди свято одягнені метушаться сюди-туди, займаються різними справами. У центрі уваги дитина, яку будуть хрестити.

Хрещена мати: Надю, я вперше буду хрещеною матір'ю і не дуже знаю, що треба робити.

Надя: Бачу, що принесла свічку. Прив'язала до свічки квіти і рушник. Це дуже добре!

Хрещена мати: Принесла і крижму.

Надя: Понесеш дитину до церкви завиту.

Хрещена мати: Що там треба буде робити?

Надя: Візьмеш на руки дитину, потім покладеш її на подушку. Тричі підіймеш дитину з подушкою до ікони Діви Марії.

Хрещена мати: Бачу тут, під подушкою якісь гроші.

Надя: То такий звичай – класти гроші під подушку немовляті.

У церкві. Посередині церкви – хрестильниця, заповнена водою. Священник бере дитину від хрещеної матері і тричі занурює в хрестильницю, промовляючи:

Священник: Хреститься раб Божий Петро. Во ім'я Отця, Сина і Святого Духа. Амін! Во ім'я Отця, Сина і Святого Духа. Амін! Во ім'я Отця, Сина і Святого Духа. Амін! *(Потім передає дитину хрещеній матері).* Хай живе! Хай буде здоровий! Хай приносить радість сім'ї, хай допомагає батькам на старості!

Присутні в церкві: Хай живе, хай буде здоровий!

Після хрещення хрещена мати з дитиною на руках і присутні на службі люди направляються додому. Зайшовши до хати, хрещена мати каже:

Хрещена мати: Взяла поганську дитину, а принесла християнина!

Мати дитини стоїть на колінах і бере на руки немовля.

Хрещена мати: Помилуй, Боже!

Надя: Принесіть ті два стакани з молоком і дайте мамі й хрещеній матері, щоб випили до дна, щоб ніколи не перестало бити джерело молока для Петра.

Хрещена мати: Матінко Божа, Маріє дорога, хай живе немовля! Ось я принесла пляшку вина, хліб і цибулю, щоб Петро наш ріс здоровим, сильним і сміливим, щоб жив у радості й достатку.

Надя: Дякую тобі, хрещена мати! А тепер просимо вас всіх до столу, щоб разом порадуватися і випити за здоров'я маленького Петра. Завтра продовжимо гуляння.

Наступного дня після хрещення. Іванова хата повна веселих гостей, які продовжують те, що почали попереднього дня. Мати дитини з кумою готуються купати немовля.

Хрещена мати: Надю, скажи, що ще треба покласти в купіль?

Надя: Грудку цукру.

Хрещена мати: Поклала.

Надя: Пір'я, квіти і яйце поклала?

Хрещена мати: Поклала.

Надя: Тоді все гаразд.

Хрещена мати: Після купання, що треба робити?

Надя: Замочиш крижму у воді, в якій купала дитину, потім повитираєш суглоби, рот, під пахами, вуха.

Хрещена мати: А потім?

Надя: Потім запеленаєш дитину, легко потиснеш носика, перехрестиш три рази, покладеш на подушку і накриєш крижмою.

Хрещена мати: Так і зроблю нашому маленькому ангелу, бо я його дуже люблю! Скільки хрестили, він не плакав, по дорозі спав весь час. А тепер дивиться на нас своїми оченятами.

Жінка: Я принесла одяг немовляті. Хай вона принесе йому щастя!

Надя: Гарно дякуємо!

Інша жінка: Я принесла іграшки, хай грається.

Надя: Спасибі вам!

Інша жінка: Я покладу йому гроші, щоб все життя мав достаток.

Надя: Дай Боже!

Надя звертається до кумів:

Надя: Дорогі куми, а тепер і я вам дам від щирого серця ці жовті, пухкі і смачні калачі й ці красиві квіти, за те, що похрестили дитину.

Куми: Хай Бог тобі оплатить за все!

Надя: І вам так само.

Куми: Через шість тижнів поведемо на молитву.

Надя: Дай Боже, щоб були всі здорові!

(Далі буде)

Микола КОРНИЩАН

ДОВІЧНЕ НЕБУТТЯ

Хоч минуло вже сто двадцять і три роки криогенного сну, її вік залишився незмінним. Передусім, без спромоги чинити викликаний абияким своїм порочним міркуванням опір, саме так їй мерещилось, коли очима, сповненими здивування, задивлялась у дзеркало та бачилась незмінною. Й інтер'єр, в якому отямилась, подобав на той, із Землі. Бо ж не можна, щоби було інакше. Якраз тут, де проживало чимало душ або, точніше, матеріальних втілень тих, котрі померли вже бозна-коли. Навіть за часи існування тієї, котра вперше за всю історію міжгалактичних польотів зуміла долетіти живою. Прямо на планету потойбічного життя. Першим міжзоряним реактивником, який перевищував швидкість світла. Перевищував будь-який звичайний час. Навіть і будь-яку закономірність, бо все це подобало на щось зовсім інше: мерещилось, що бажання виникало споминами ще до того, як вони були загадані; дерева гнили та гаснули, а потім, накриті гоїними травами, квітнули та плодили. Бо ж не можна було, щоби було так само. Навіть ані тепер, коли, уздріваючи, що знаходиться у власній домі, вловлювала, що насправді була надмірно далеко. І тоді відчувала, як бездонна порожнеча кільчиться всередині, у самому єстві, коли звільна починала губити будь-яку вагу. Буцімто тільки мисль ще могла їй послужити переміщатися в її новій дійсності, переданій до мінімальної риси, буцім і не була б деінде, а втрималась би в тім самім дозвіллі власних споминів; мовби розглядалась звідкись ззовні, з такого чіткого довілля, що навіть і починала жаліти при думці, що усе це зможе заплямити якраз своїм поглядом. Але про що б не кмітувала після цілої доби абсолютної нерухомості, відчувалась змушеною погодитись із довічною умовою залишатись завжди тією ж. Мов і тоді, коли довідалась, що все, абсолютно все, мало бути таким же, як і завжди, ще багато часу відтепер і хтозна доки. Коли дізналась про все саме в ту доленосну мить, хтось пройшов поруч неї і вмить зупинився, бо ж відчув, що його хтось розглядає. Повернув погляд та сказав їй, щоби вона більш не дивилась аж так настирливо, якщо не затьямить його аніколи. А краще було б, коли пішла б собі тільки своїм доступом. Та ще сказав їй, що вже не має чого казати, якщо не може знайти хоча б одного єдиного місця у всім цім місті, де зміг би померти спокійно. І тоді вона зважилась підсобити йому. Вочевидь, що це було вперше, коли вирішила не промовчати. Тож вияснила тому, котрий затримався тільки на мить, той факт, що там, де

працювала вона, зараз не діялося уже анічого. Отож, з цієї причини, там було вдосталь вільного місця. Та ще там владичила якась бездоганна мовчанка, бо минуло вже аж дев'ять місяців, відколи там вже не народжувався аніхто. Але абияким ірреальним не здавалось би усе те, що чув, той, котрий зупинився тільки на мить, не згоджувався аж так легко з такою пропозицією, бо опасувався, що його ніколи не знайдуть, якщо місце, куди його вислали, виявиться порожнім. Та ще йшлося і про інший аспект, що стосувався неможливості визволення від нетерпимої самоти, куди страшнішої чим сама смерть. Тому вирішив піти кудись інде, і саме в ту годину з-між двох днів, коли був впевненим, що лише тоді, в ті хвилини, його не зможе згадати аніхто. Ніде і ніколи, починаючи з того моменту, в якому второпав, що ніхто не лишається мертвим навіки, а тільки до тих пір, поки від нього не залишиться вже анічого. Так що дарма порами між непотрібними сподіванками ті, котрі втримувалися, квапились і міркували аж так довго, що зрештою починали вірити лише в себе, хоча явним був тільки той факт, що навіки-віків можна було забути лише те, чого не було аніде й аніколи. Смерть у цьому сенсі була єдиним певним переходом до місця, де все, що відбувалось отам, потребувало повторення з іншої перспективи.

Якраз отому зараз, коли уже дійшла сюди, перед тим як переконатись у власній правоті, споминаючи того, з ким зустрілась, зважилась найменувати його якось-то. Але негайно ж зрозуміла, що йому не підходило ні ім'я Адольф, ані Алексій. Може, тільки Криптоні, коли б він був трохи вищим та тримав би хоча б одну палаючу свічу в ту мить, коли зустріла його, мов якогось чужака, більш самотнього ніж інші невідомі. Тому й вловлювала, що навіть і сьогодні в неї залишався ще один шанс, аби щось підмінити. Та навіть аж настільки, щоб усе, що станеться з того часу, ніколи вже не повторилось. І не тільки в невідпорних споминах, але, перш за все, у здогадах, вартих змінити абсолютно все, майже геть дощенту. Коли щось, що потрібно було зробити відразу, не траплялося в інші часи лише тому, що забувалось вмить, вже наступного дня. Отому багато з тих, хто ніколи не бував тут, ні деінде, вважали, що все те, що вони бачили, було достеменною істиною. Вмирили саме через даремність свого життя, хоча навіть і під час минушого буття їх не можна було згадати, бо в них були саме ті фізіології, які швидко забувалися; лики віруючих у невидиме; образи прозелітів неіснуючого.

Очевидно, що такі натури і постави відділяли їх від будь-якої істини та понад усе від місця звідсіля, де на кожному кроці потрібно було вловлювати лише те, що підтверджувалось. Якою була, наприклад, і його присутність; мимовільна поява безіменного. Третього дня після пробудження. Коли, дивуючись побаченому, зустрівши його випадково, теж там, де не могла його забути, вона запитала його, чи знає якесь місце, де можна б знайти хоч трохи темряви. Але він вибухнув: аніж, ні та ні, пані; а згодом пояснив, що ця земля оточена трьома Сонцями, геометрично розміщеними так, що ніде і ніколи не можна було знайти щось, що заплявило б погляд. Докладав, що і він; «так, так, навіть і я, пані, коли в мене ще не було теперішнього віку, ввік однакого, маю на увазі, того ж самого ще з самого початку, я всякчас силкувався вглядіти щось інше; якусь безколірну тінь, але не знаходив навіть уві сні те, що не тямив аніколи. І тоді, наполягав тим же плавним ритмом, я примушений був прийняти думку про те, що починав вважати себе іншим від того, яким ввижався для інших. Ба навіть бувало, що в такі моменти зухвалості я силкувався віддалятися навіть і від самого себе і вловлювати, що втримувався тим самим, будь-звідки не розглядався б. Бо аніщо вже не могло поіншати до тих пір, поки абихто не захотів би над'їхати кудись-то; прийти прямо сюди, де було і буде довіку абсолютно все. Ви второпали? Або волієте щоби я вглибився ще більше у те, чого іноді й сам не розумію? Не можу собі розтовкмачити, бо я не з цієї землі. Як і ті інші, котрі... ані вони не є якраз відсіль. Отому я такий, яким був, і, перш за все, такий, яким буду й надалі. Незалежно від всього того, що кмітять інші», – ще додав він, коли вона засмучувалась при думці, що була єдиною жінкою у всім цім дозвіллі, здатною старіти прямо перед його очима. «Бо я прибула із Землі, – вияснила йому. – Але прибула живою, у тім сенсі, що не звідала стану небуття, того, що є синонімом вічності, а змушена була снити вельми довше, ніж прожила до моменту засинання. А потім, коли вже зрештою прокинулась, здійснила коротку телефонну розмову зі своєю бабусею Магдаленою Марією, яка померла ще до мого народження. Вдосталь правдивий випадок, якщо брати до уваги швидкість поширення електромагнітних хвиль та відстань до співрозмовця». Той звіт позначав якомога чіткіше часову аномалію, яку можна було вичислити завдяки діаграмі Герцспрунга-Рассела. Саме ця теорія дратувала її ще більше, коли збагнула неможливість зв'язатися з командним центром, що зістався в тодішнім часі. І цей постулат примушував її вірити і навіть приймати єдину очевидну істину, той факт, що мертві відсіль ще не народилися й там, на Землі.

Але то не покійники, заперечував він, коли проходили парком симетричних дерев, оздоблених фетровим листям. Вони відчувались вічними і це давало їм привілеї існувати за межами будь-якої теперішності. Навіть і за межами будь-якого позбавленого гравітації простору. «Через те, що отут, пані, тут ще не народився аніхто», – казав він, вбачаючи, що вона майже й не слухає його. Навіть і не ворухилась, а тільки задивлялась у бік якоїсь іншої жінки, що подобала їй, що наближалась. То була теж вона і в неї було навіть її ім'я, таке ж незвісне, як і будь-яке ім'я, з будь-якої Землі. Задивлялась, однак, доволі дивно. Мовби задивлялась у власне нутро, бо ж очі, оті аж скляні очі, були кольору руж, що рожевіли в чужих поглядах. А вже в наступну мить здобували інший нюанс, більш розмитий та такий нечіткий, що їх вже не могла снити жодна людина, аніде. Навіть ані та інша, та, котра була живою та настільки ж відсутньою, мов і та котра прийшла, начебто надійшла нізвідкіля, саме в ту мить, коли мужчина з-поблизу, настоюючи тим же грізним тоном, доволі чітко давав знати, що ігнорує ту іншу з'яву. Вдосталь знічений казав, що друге Сонце – з розплавленої міді. І, можливо, воно навіть і не існувало насправжки, а було просто плетивом віддзеркалень інших двох зірок. Але як би там не було, не дивно, що в таким світлі могло б привидітись що завгодно. Навіть і міазми з інших епох, якщо не було жодної тіні поруч. Навіть і тим, відтоді, що куняючи на ногах, закрашали могили всіх згаданих; поливали їх гашеним вапном, щоби не атрофувалися кості тих, котрі відійшли назавжди; щоби зберегти їх мертвими аж до тих пір, допоки, поміж билинами сирії трави, з'являться перші пасма каштанового волосся. «Бо ж волосся, пані, людське волосся росте впродовж трьохсот років і декількох годин. Отому на нашій землі не знайдете жодної крамниці, виставляючої всілякі свято-обрядові продукти, за виїмкою хіба що циркулень; аж так доконечних у цих обставах». Та ще казав їй, що не вартує жодних силкувань жодна інша спроба з'ясувати суть іншої наявності. «Через те, що тут, пані, ви не знайдете нічого, з того, що не торкали б ще й інші. І не відкриєте жодної іншої форми життя, призначеної для забруднення нашого повітря. Як у часи відвічного хаосу, коли все, що дихало, якесь там дурне божество закинуло під те саме небо. Звісно, не вважаючи вас, єдину істоту у всьому всесвіті, яка, щоб потрапити сюди, в обіцяний Рай, не зазнала смерті, бо вперше за всю історію міжгалактичних польотів, на першому міжзоряному реактивнику, який перевищував швидкість світла, зуміла долетіти акурат осюди живою; ще і досі живою».

(Кінець)

Із сучасної румунської прози • Із сучасної румунської прози

Дан Клаудіу ТЕНЕСЕСКУ

ШЛЯХ МАВОК

(Уривок з роману)

(Продовження з № 314)

Подорож поїздом здалась Мендіці надто довгою, коли нарешті дійшли до полустанку, на якому вийшли з вагона, Васіле обняв її й сказав:

– Звідси нам доведеться йти пішки – дорога далеко, якщо ти втомилась, то зайдемо в будку стрілочника, там перепочинеш трішки, а потім рушимо.

– Я б зовсім не йшла з тобою, – відповіла Мендіца. – Мені страшно, і не знаю, як прогнати страх із душі. Що скажуть твої, коли побачать мене з тобою? Подумають, що я з тих, що чіпляються до мужчин, як реп'ях до кожуха, а я...

– Не подумають нічого. Вони знають мене добре, а ти не виглядаєш на тих, що чіпляються до мужчин. І знай, що я повідомив їм ще десять днів тому, що, може, повернусь додому з гарною нареченою.

– А ти звідки міг знати, що я втечу з тобою?

– Я відчував. Я вірив у твої слова, а ще надіявся, що коли скажеш своїм, вони не будуть проти.

– Що ж мені робити? Я не втомлена, можемо рушати, тільки мені страшно, дуже страшно і соромно, сама не знаю, що зі мною, – прошепотіла Мендіца.

Рушили стежиною побіля залізничної колії. Сонце якраз визирнуло попід брови на заспану землю. Коли дійшли до лісу, їх зустрів веселим співом хор лісових пташок, які щойно прокинулись зі сну, а подих теплового вітру пестив їхні обличчя. Васіле був щасливим – йому здавалось, що його серце ось-ось вирветься з грудей, а Мендіца сумною – їй здавалось, що скоїла велике лихо, покинувши своїх батьків. Вона думала тільки про неспокій матері та розлюченість батька, який прожив свій вік у чесності і якого поважали всі. Вона хотіла була сказати своєму коханому, що, може, ліпше б повернутись додому. Може, батьки простили б їй.

– Господи, скільки я сорому наробила їм! Як вийдуть між люди? Ліпше відведи мене назад, – прошепотіла, важко зітхаючи, тримаючи його міцно за руку. – Зле ми зробили – втекли, наче якісь розбійники!

Побачивши її тривогу, занепокоївся й він. Відчув, ніби на них чекала якась дивна небезпека. Може, вий-

шло б ліпше, якщо пішов би до її батьків, хтосьна?.. А тепер вже пізно. Вже не вдієш нічого. Погладив рукою чоло, немов хотів прогнати похмурі думки, зупинившись, міцно обняв Мендіцу і шепнув їй на вухо:

– Мендіцо, мила моя, мабуть, ми і не зробили добре, але повертатись не можемо – єдиний наш вихід – йти до моїх. Справимо весілля, запросимо і твоїх. Коли побачать, що я і мої батьки – порядні люди, то, мабуть, пробачать нам.

Мендіца вирішила йти за ним, за мужчиною, в якого закохалась. Дорога здавалась їй незграбною, повною ям. Шпоталась та ступала непевно, як коли б земля мала під нею провалитися. Мабуть, і не бачила, куди ступає. У голові й у вухах шуміло від страху, який бушував у її душі, наче хвилі моря під час великої бурі. Хвилі, які ніби близили її до місця, яке стане її домом, її хатою.

Перше, що побачила Мендіца, була велика хата з подвір'ям повним домашньої птиці, з двома купами кукурудзиння, двома возами і фаетоном, купою наколотих дров, колодязем-журавлем і високою шопою зі сіном. Це побачила заплаканими очима, коли увійшла на подвір'я господаря Костіки Ришнов'яну. Сльози котились проти її волі, не могла спинити їх.

Батько її нареченого – високий широкоплечий, з посивілим волоссям та неголеним кілька днів обличчям, у сорочці з шовку-сирцю та зі солом'яним капелюхом, натягнутим понад очі, якраз виходив із хати. Побачивши їх, повернувся лицем до дверей і радісно крикнув:

– Сільвіко! Виходь, мой, надвір, бо прийшли діти!

Скоро з хати появилась важкотіла, посивіла жінка, завита в червону хустину, і з великою цікавістю почала розглядати Мендіцу.

Така зустріч заспокоїла бідну дівчину і прогнала весь страх з її душі.

У перші тижні між свекрухою і невісткою не було жодного порозуміння. Сільвія, мати Васіле, була надто вимогливою в усьому, що стосувалося господарства, і не втрачала жодної нагоди то навчати, то сварити невістку, то дорікати їй, що не може довести те чи інше діло до кінця. Бідна Мендіца старалась скільки могла догодити свекрусі, але так і не зуміла, бо багато чого не вміла.

– Дороженька, твоя мати не навчила тебе багато дечого, заміжній жінці треба знати і вміти все, що стосується господарства, – дорікала їй стара. – Жінка має бути, як той віслик, що носить сакви: в одній тримає чоловіка, а в іншій хату, господарство. Це

Із сучасної румунської прози • Із сучасної румунської прози

важко, але що поробиш, мусиш нести, якщо хочеш, щоб тебе не покинув чоловік. Мусиш терпіти, інакше не вийде нічого!..

– А кохання? – запитала Мендіца.

– Кохання?! Кохання тут ні до чого. Побачиш!

Після таких розмов Мендіца заходила в кімнату, яку виділили молодим, і тихенько плакала до самого вечора, поки не повертався з роботи Васіле.

– Знову плачеш? Чому плачеш, моя трояндо? – пестив її.

Вона не хотіла, щоб він знав причину її горя, тому завжди відповідала:

– Плачу з туги за батьками. Не журись, привикну!

А свекруха ніби-то й не відала, що її невістка плаче через неї. Нехай плаче! Тільки так навчиться і стане справжньою господинею! І вона теж плакала через свою свекруху! Плакала годинами, ховаючись у шопі, плакала, поки їй не опухали очі, але до кінця все вийшло на її користь. Хіба чоловіка можна тримати тільки пестощами та обіймами? Ні! На чоловіка треба працювати, слухати його, розуміти і виконувати всі його бажання, а також і бажання його батьків, поки не відійдуть у вічність.

Тільки через два місяці Васіле, який приходив вечорами втомлений працею, дізнався про справжню причину страждання його коханої. Розлючений пішов до матері й без зайвих слів сказав:

– Якщо від завтра побачу свою дружину заплаканою, переберемось жити до міста, а ви залишайтеся самі з вашою злістю!

– Дитино, я хотіла тільки навчити її, щоб знала, як треба жити з чоловіком, а ти...

– Мамо! Залиште її в спокої!

Перелякана словами сина, Сільвіка осілась. Навіть старалась догоджати невістці, як добрій подрузі.

* * *

Минуло кілька місяців, відколи Мендіца не відала нічого про своїх батьків. Туга за ними оповила її серденько, і одного дня вона призналась Васіле, що більше не може жити, не відаючи нічого про них.

– Важкий камінь лежить на моїм серці, Васіле. Хотіла б, щоб ми поїхали до моїх, щоб поправили лихо, яке заподіяли їм. Я натерпілась досить. Більше не можу, зрозумій мене.

– Щоб не вийшло по-іншому, – відповів Васіле. – Звідки нам знати, як відреагують твої, коли побачать нас. Бач, вони навіть не цікавились нами. Хіба так важко нас знайти? Але...

– Я думаю інакше. Через упертість батька не шукали нас, і врешті ми повинні зробити перший крок.

– У суботу поїдемо до них! – вирішив Васіле.

Виявилось, що Васіле мав рацію. Коли увійшли на подвір'я Стате та Дуци Ґуруяну, той зустрів їх лайливими словами:

– Після свинства, яке ви скоїли, смієте появлятися мені на очі?! Геть! Забирайтесь з мого подвір'я! – розлютився Стате і вхопив лопату. – Зараз я покажу вам!

Мендіца першою поборолала страх і збентеження та, незважаючи на лопату, яку її батько тримав у руках, підійшла до нього, впала на коліна і, склавши руки наче до молитви, промовила:

– Татоньку, пробач нам! Ми каємось, тому і прийшли, щоб поцілувати вам руку і щоб ви простили нам.

Ґуруяну засторопів з лопатою в руках. Мабуть, не чекав, що його дочка так учинить. Кинув лопату з рук, а опісля й шапкою об землю! У той момент йому привиділась маленька кучерява дівчинка, з якою на руках біжить переляканий до сільського лікаря. Дитина вилізла на черешню, щоб наповнити пазуху дозріваючими плодами, і впала зі самого верху на тверду, як камінь, землю. Встигла заплакати, і, на щастя, почула її мати, яка варила їжу на подвір'ї під дашком, кинулась до неї. Побачивши дочку зі заплещеними очима, з поблідлим обличчям, непритомну, зі скорченими ногами та руками, наче мертву, вхопила її на руки і встигла крикнути:

– Біжи, Стате, бо помирає дитина!

Плачучи, він добіг до лікаря, який збирався йти з дому. Три години мучився з дівчиною, яку Стате вже вважав мертвою, роблячи їй штучне дихання. Коли зробив їй другий укол, Мендіца відкрила очі й, озираючись довкруг себе, запитала:

– Де мама? Мамо! Де мама?

А тепер, після стількох років, дівчина, яка переборолала смерть, плакала на колінах перед ним, обмивала сльозами його чоботи! Зловив її за плечі й підняв, а опісля зробив те, чого не робив ніколи – почав цілувати її волосся та обличчя. І щоб прогнати хмари, які завмерли над їхнім подвір'ям, крикнув на Васіле:

– Що дивишся на мене, мов на ведмедя? Йди обніми свою жінку!

Два голуби, що сиділи заховані на вершку старої черешні, більше здивовані ніж перелякані, заворкотіли і, вдаряючи крильми повітря, загубились погід небесною блакиттю.

(Далі буде)

З румунської переклав
Михайло Гафія ТРАЙСТА

Володимир АНТОФІЙЧУК

ГІРЧИЧНЕ ЗЕРНЯ

Оповіді про основи християнського віровчення

(Продовження з № 314)

Символ віри

Те, у що вірує кожний християнин, виражається у символі віри, який було складено і затверджено на Першому (325 р.) і Другому (381 р.) Вселенських Соборах.

Символ віри – короткий і стислий виклад християнського віровчення. Його поділяють на дванадцять частин (членів), у кожному з яких розкривається особлива істина, або, як це ще називають, догмат християнської віри.

1. Вірую в Єдиного Бога Отця Вседержителя, Творця неба і землі і всього видимого і невидимого.

2. І в єдиного Господа Ісуса Христа, Сина Божого, єдинородного, від Отця народженого перед усіма віками – світло від світла, Бога істинного від Бога істинного, родженого, несотвореного, єдиносущного з Отцем, що через нього все сталося.

3. Він задля нас, людей, і нашого ради спасіння зійшов із небес і тіло прийняв від Духа Святого і Марії Діви, і став людиною.

4. І розп'ятий був за нас при Понтійському Пілаті, і страждав, і був похований.

5. І воскрес на третій день, як було написано.

6. І вознісся на небо, і сидить праворуч Отця.

7. І знову прийде у славі судити живих і мертвих, і Царству Його не буде кінця.

8. І в Духа Святого, Господа Животворящего, що від Отця і Сина ісходить, що з Отцем і Сином рівнопоклоняємий і рівнославимий, що говорив через пророків.

9. В єдину Святу, Соборну і Апостольську Церкву.

10. Визнаю одне хрещення на відпущення гріхів.

11. Чекаю воскресіння мертвих.

12. І життя майбутнього віку. Амінь.

Складено Символ віри із слів Святого Письма і, таким чином, він має за собою авторитет Слова Божого, є скороченим Божим Одкровенням. Щоб краще зрозуміти зміст Символу віри, треба докладніше познайомитися з тими біблійними історіями, у яких він найвиразніше виявляється.

СТАРИЙ ЗАВІТ СОТВОРІННЯ СВІТУ

На початку сотворив Бог небо і землю.

Буття, 1: 1

Святе Письмо свідчить, що Господь Бог сотворив небо і землю, тобто світ невидимий і видимий.

Світ невидимий – це ангели¹, небесні істоти, яких Бог сотворив для того, щоби вони служили Йому. Ангели не мають тіла, тому вони невидимі. Вони досконаліші від людини і сповіщають людям Божу волю, виконують на землі його повеління.

З біблійних оповідань нам відомі імена ангелів, наприклад, Михаїл, Гавриїл. У ангелів різні служіння і відповідно різне становище перед Богом: є архангели, херувими, серафими. Ангелів дуже багато. Коли ми потребуємо допомоги, Бог посилає до нас ангела.

У кожної людини є свій ангел-хоронитель, який за Божою волею супроводжує її протягом усього життя. Ангели люблять нас і оберігають від зла. Вони моляться за нас і закликають до добра. А ми також звертаємося до ангелів-хоронителів із молитвами. Вірш Віри Багірової «Ангеле святий» – приклад такої молитви:

Ангеле святий,
Біля мене стій,
Чи у праці, чи в дорозі
Будь мені у допомозі.
Хоронителю, Хоронителю,
Хоронителю!

Ангеле святий,
Від біди закрій,
Богом даний мені з неба,
Заохочуй до потреби
На добрі діла,
На добрі діла!

Ангеле святий,
Ласкою обвий,
Щиро я тебе благаю:

Християнські читання

Дай мені проміння раю
На спасенний шлях,
На спасенний шлях!

Спочатку всі ангели були добрими і служили Богові. Але з часом один із них на ім'я Сатана загордився і схотів бути таким, як сам Господь Бог. Він повів за собою багатьох ангелів. Проти них виступили ангели, що залишилися вірними Богові, і під проводом архангела Михаїла перемогли. Господь Бог покарав злих ангелів вічною карою у пеклі². Вони ненавидять Бога і намагаються шкодити людям. Їх уже не називають ангелами, але злими духами, дияволом, сатаною, бісами.

А як був сотворений **видимий світ** – все те, що ми бачимо довкола себе? Спочатку земля була непорядкованою і порожньою. Над безоднею, покритою мороком і в якій все було перемішане – земля і вода, вогонь і повітря, – витав Дух Божий.

І сказав Господь Бог: «Нехай буде світло!». І відразу стало видно. І назвав Бог світло днем, а темряву – ніччю. Це був перший день. Потім промовив Господь Бог: «Нехай постане небозвід!». І так сталося. Це був другий день.

І наказав Господь Бог: «Нехай збереться вода, що є під небом, до місця одного, і нехай суходіл стане видний!». І так сталося. Господь назвав сушу землею, а велику воду – морем. Потім наказав рости на землі травам, хлібним рослинам і деревам. Це був третій день.

І звелів Господь Бог: «Нехай на небозводі будуть світила. Вдень – сонце, вночі – місяць і зорі. І нехай вони відділяють день від ночі!». І так сталося. Це був четвертий день.

І наказав Господь Бог, щоб у водах з'явилися риби, на землі – усякі плазуни, а в повітрі – різні птиці. І так сталося. Це був п'ятий день.

І повелів Господь Бог, щоб на суходолі постали тварини. А наприкінці сотворив Бог людину за своїм образом і подобою і дав їй владу над усім сущим. Це був шостий день.

І побачив Господь Бог, що все сотворене ним було чудовим. Сьомого дня Він перестав творити, поблагословив світ і призначив цей день, сьомий за порядком, днем відпочинку.

Отже, за всесильним словом могутнього Творця «Нехай буде!» похмура, потворна безодня упродовж шести днів перетворилася на прекрасний і впорядкований світ.

Хтось скаже: хіба міг Бог за такий короткий час створити світ?

Задумаймося над тим, що єврейське слово «іом»,

використане у першій главі книги Буття, переклали іншими мовами як «день». Але, цілком імовірно, в глибоку давнину воно могло мати й інше значення. Скажімо, українське слово «доба», що поєднує у собі поняття «день» і «ніч», означає не тільки двадцять чотири години, а й відрізок часу в десятки, сотні, а то й мільйони років. Невипадково у Другому посланні апостола Петра записано: «Одне нехай не буде захищене од вас, о любі: що один день перед Господом, як тисяча літ, і тисяча літ, як один день» (3: 8).

Чому Господа Бога називаємо Вседержителем?

Кожної миті Господь Бог підтримує нас. Якби Він відступив від нас хоч на мить, світ перетворився б у ніщо. Тому Господь не тільки Творець, а й Вседержитель. Він *усе держить*. Невидимий, Він знаходиться скрізь. Немає у Всесвіті місця, де б Його не було. Він і тут з нами, сьогодні, зараз.

Перший член символу віри

Отже, Господь Бог – єдиний Бог Отець, Вседержитель, Творець неба і землі, всього видимого і невидимого.

Ця істина становить перший член символу християнської віри.

(Далі буде)

Сю ніч зорі
чомусь колючі,
Як налякані їжачки.
Сю ніч сойка
кричала в кручі,
Сю ніч ворон казав:
«Апчхи!»

Сю ніч квітка
питала квітку:
– Що це робиться,
поясни?
Тільки вчора
було ще влітку,
А сьогодні вже –
восени!

Ліна КОСТЕНКО

